

Notes

ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಸಾ.ಕ್ಕಾಗಿ ತಂತ್ರಗಳು - I

ಘಟಕ 5 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ(UEE)ಕ್ಕಾಗಿ ತಂತ್ರಗಳು -I

ರಚನೆ :

- 5.0 ಪೀಠಿಕೆ
- 5.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 5.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ(UEE)
- 5.3 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ(UEE)ಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನಾ ವಿಧಾನ
  - 5.3.1 ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ-ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ
  - 5.3.2 ಬಿಹಾರ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ
  - 5.3.3 ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್
  - 5.3.4 ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ
  - 5.3.5 ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಂತಹ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಯೋಜನೆ
    - 5.3.5.1 ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವಂಚಿತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು
    - 5.3.5.2 ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು
    - 5.3.5.3 ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು
    - 5.3.5.4 ದೂರದ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು
    - 5.3.5.5 ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು
    - 5.3.5.6 ವಿಶೇಷ ಗುರಿ ಗುಂಪಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ
(ಅಂಗವಿಕಲರು, ದೇವದಾಸಿ ಮಕ್ಕಳು, ಇತ್ಯಾದಿ)
- 5.4 ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (D.P.E.P.)
  - 5.4.1 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.ದ ಉದ್ದೇಶಗಳು
  - 5.4.2 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.ದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು
  - 5.4.3 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.ದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಯೋಜನೆ
  - 5.4.4 ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
  - 5.4.5 ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಸಾ. (UEE)ದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಭಾವ
- 5.5 ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 5.6 ಶಬ್ದ ಸಂಗ್ರಹ / ಸಂಕ್ಷೇಪಣಗಳು
- 5.7 ಸೂಚಿತ ವಾಚನ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು
- 5.8 ಪಾಠಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

5.0 ಪೀಠಿಕೆ

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡರ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿವೆ. 1986ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ (N.E.P.) ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು, ಇದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಭರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ ಏನು ? ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ ? ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

5.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ :

- ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣದ ಅಧ್ಯಯನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ) ಒಟ್ಟು ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತ (Gross Enrollment Ratio) ಮತ್ತು ನಿವ್ವಳ ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತ (Net Enrollment Ratio) ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಿರಿ.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಿರಿ.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ವಿವರಿಸುವಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಿರಿ.

5.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ (UEE)

ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಲು, ಅದರ ಯಶಸ್ವೀ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಲವು ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ

ಮಾಡಲು ನೀವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮೆಚ್ಚುವಿರಿ.

ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಈ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಚೌಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಪ್ರಕಾಶ್ ಗಣೇಶ್ ಪಾಟೀಲ್, ದುಮ್ಮಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹದಿ ಹಳ್ಳಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ 2ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರನಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ 6ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರಕಾಶನ ತಂದೆ ಗಣೇಶ್ ಒಬ್ಬ ಕಮ್ಮಾರನಾಗಿ, ಎತ್ತುಗಳ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸುಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಲಾಳಗಳ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಬ್ಬು ಕತ್ತರಿಸುವವರು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬುಗಲನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕಬ್ಬು ಕತ್ತರಿಸುವವರೊಂದಿಗೆ 6 ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಗಣೇಶ್ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರೊಂದಿಗೆ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ, ಪ್ರಕಾಶ್ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ. ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಶಾಲೆಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನು 2 ವರ್ಷ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಆದ್ದರಿಂದ .....

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು ನೀವು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ ?

- ಪ್ರಕಾಶ್ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಾ ?
- ಪ್ರಕಾಶನು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶನ ತಂದೆಗೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವಿರಿ /

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು 2001ರಲ್ಲಿ ಸಖರ್ ಶಾಲೆಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ಭೌತಿಕ ಸ್ಥಳಾಮತರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಒಂದು ತಂತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ಸಖರ್ ಶಾಲೆಗಳು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದ 2ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಬೇಸಿಗೆ ರಜಾ ನಂತರ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಬ್ಬು ಕತ್ತರಿಸುವವರ ಮಕ್ಕಳು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮತ್ತು ನವೆಂಬರ್ ನಡುವೆ ಹಿಡಿಸುವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಲಸೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಮತ್ತು ನಂತರದ ವರ್ಷದ ಮಾರ್ಚ್/ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೋ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಅವರು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಖರ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳು ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಬಳಿ ವಲಸೆಯ ಅವಧಿಗಳ ನಡುವೆ (ಸುಮಾರು 6 ತಿಂಗಳು) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು 'ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಶಾಲೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಬ್ಬು
ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ
ಸಖರ್
ಶಾಲೆ

ತರಗತಿ -ಹೊರಗಡೆ

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ನಮಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ(UEE)ವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ :

ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಎಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಲಭ್ಯತೆ ಇರುವುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ :

ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ : 3-6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು

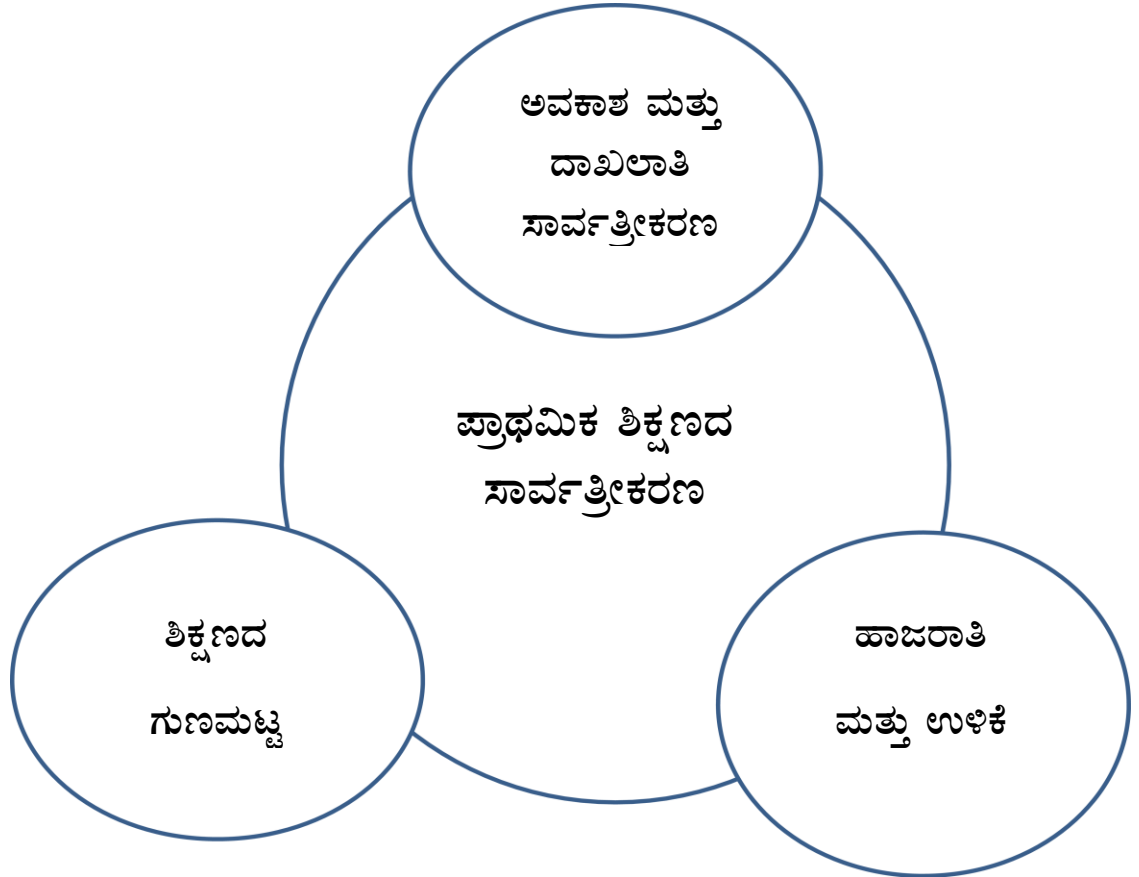
ಪ್ರಾಥಮಿಕ : ಪ್ರಾಥಮಿಕ (I-V) : 6-11 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು

ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (VI-VIII) : 11-14 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು
 ಮಾಧ್ಯಮಿಕ : (IX-X) 15-16 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು
 ಹಿರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ : (XI-XII) 17-18 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗೋಪುರದ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಾ ಅಭಿಯಾನದ ಮೂಲಕ 10ನೇ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಒತ್ತನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಾ ಅಭಿಯಾನ (S.S.A.) ವು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಹಾದಿಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂಶಗಳು :

ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಎಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿವೆ.

ಚಿತ್ರ : 5.1

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

- **ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ :** ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರತಿ ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಾಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹತೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊಗುಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ, ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ 100% ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾಖಲಾತಿ ವಾರವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ :** ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರಿವಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನನುಕೂಲಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸವಾಲಿನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉಳಿಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೈನಂದಿನ ಹಾಜರಾತಿ ಭತ್ಯೆ, ಉಚಿತ ಪ್ರಯಾಣ ಪಾಸ್, ಉಚಿತ ಮರ್ಧಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯೂಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟ :** ಗುಣಮಟ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಸದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿ ಮಗುವೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಲಿಕೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟ (M.L.L.) ಅನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಕಟ್ಟಡ, ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವಿನ ಅನುಪಾತ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸುಧಾರಣೆ ತರುವುದು.

ಚಟುವಟಿಕೆ -1

1. ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಜಿಡ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹೋದರಿ ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಗೈರು ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಅವರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತ ಏನಿರಬಹುದು ?

.....

.....

21ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986 ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ 1992ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಗುರಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದು, ಇವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನದ ಕಾಲರೇಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಳೆಯಬಹುದಾದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡುವುದನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

5.3.1 ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ (UP-BEP)

1993ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕಿ ನೆರವಿನಿಂದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. “ಸಭೀಕರಣ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಯೋಜನಾ ಪರಿಷದ್” (ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನಾ ಮಂಡಳಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಲಾಯಿತು.

- **ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು :** ಈ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ :
  - 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕ್ಷಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವವರೆಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ.
  - ಕಲಿಕೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಾಧನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
  - ಯುವಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
  - ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ.
  - ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶ.
- **ತಂತ್ರಗಳು :** ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ತಂತ್ರಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ :
  - ವಿವಿಧ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲು, ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಂಬಲ ರಾಜ್ಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಪ್ರಬಲ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
  - ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ಸೇವಾ ನಿರತ ತರಬೇತಿ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು-ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಯಿತು.

- ವಂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮರು ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.

• **ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :** ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಕುರಿತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು

• **ಅನುಷ್ಠಾನ :** ಉತ್ತರಾಂಚಲ ಸೇರಿದಂತೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ 63 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 10 ಉದ್ದೇಶಿತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ ವಾರಣಾಸಿ, ಅಲಹಾಬಾದ್, ಬಂದ, ಇಟಾವ, ಸಿತಾಪುರ್, ಅಲೀಘಡ್, ಸಹಾರಾನ್ಪುರ್, ಗೋರಖ್‌ಪುರ್, ಪೌರಿ ಮತ್ತು ನೈನಿತಾಲ್.

5.3.2 ಬಿಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ (BEP)

ಇದು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು **UPBEP** ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು **UPBEP**ಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಾ ಪರಿಷತ್ ಸಹಾ ಇದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು **UNICEF**, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರ ಸರ್ಕಾರ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಂತಹ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು 1991-92ರಲ್ಲಿ ರಾಂಚಿ, ರೋಹ್ತಾಸ್ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಚಂಪಾರಣ್ಯದ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯು ಮೊದಲ ವ್ಯಾಪಕ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಧನ ಸಹಾಯಪಡೆದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು 1992-93ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ 4 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ.

• **ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು**

- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು 14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶದ, ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಬಲೀಕರಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ.

- ಕೆಳಜಾತಿಗಳು, ಜನಾಂಗೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಗತಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಣದ ದಾಖಲಾತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಪವ್ಯಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು.

• **ತಂತ್ರಗಳು :**

- ಸುಮಾರು 11,000 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವರ್ಗಕೋಣೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಸುಮಾರು 16,000 ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ
- ಹೊಸದಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ
- ಹೊಸದಾಗಿ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು
- ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ
- ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಖ್ಯೆ ಅಂಶದ ಅನುಷ್ಠಾನ

• **ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :**

- ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಯು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ :
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗಳ ಸಂಘಟನೆ.
- ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ
- ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ಸಂಘಟನೆ : ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.
- ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ (ಕೋರ್) ಗುಂಪಿನ ರಚನೆ.
- ದಾಖಲಾತಿ ಆಂದೋಲನ
- ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಗಣಕೀಕೃತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಚಯ
- ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಖ್ಯೆ : ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಳೀಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಲು, ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಮತ್ತು VECನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು.

- **ಅನುಷ್ಠಾನ :** ರಾಜ್ಯ / ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ,ವ್ಯಾಪಕ ಸಮುದಾಯದ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ, ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ / ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಗಕೋಣೆಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು, ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯೋಜನಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ-ಇದು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ (i) ಮತ್ತು (ii) ನೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2 ಬಾರಿ ಮಾಡುವುದು.

ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು UP-BEP(i) ರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಆವೃತಗೊಂಡಿರುವ 12 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

5.3.3 ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್

ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್-“ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ಚಳುವಳಿ” ಅನ್ನು 1942ರಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರವು ಸ್ವೀಡಿಸ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (SIDA) ದ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮೂಲಕ ತೃಪ್ತಿಕರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇದು ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ : ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ನಂತರದ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜನರ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು.

• ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ಜನರ ಸನ್ನದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ 2000 ಇಸವಿಯ ಒಳಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು.
- ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದು ಮೂಲಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ದಾಖಲಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು.
- ಪ್ರತಿ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಗುಂಪಿನ 15-53 ವರ್ಷಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವಂತೆ 3 R's (ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ) ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ 80% ರಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಟ್ಟ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರಲು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು, ರಚನೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು.

- ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಳಸುವುದು.

- ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು

- ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಮಸ್ಟೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಸಮಿತಿಯ ಸಬಲೀಕರಣ.
- ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲೋಕ್ ಜಂಭಿಶನ್ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಾಚರಣಾ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಶಾಲಾ ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆನಿಮೇಟರ್ಸ್, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಲೋಕ್ ಜಂಭಿಶನ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

- ತಂತ್ರಗಳು

- 5 ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಕೆಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ್ ದಳ್, ಭವನ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಮಿತಿ, ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು(ಕ್ಲಸ್ಟರ್) ಖಂಡ್ ಸ್ತರೀಯಾ ಶಿಕ್ಷಾ ಪ್ರಬಂಧನ್ ಸಮಿತಿ (ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ನಿರ್ವಹಣೆ) ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಗುಂಪುಗಳು.
- ಮಹಿಳಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು 'ಅಧ್ಯಾಪಕ್ ಮಂಚ್' ಅನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಕೆಲಸದ ಪ್ರದೇಶದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.
- ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ವಿಮರ್ಶೆ ಯೋಜನಾ ಸಭೆಗಳು (Review Planning Meeting - RPM's) ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ನಡೆಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು 2-3 RPM's ಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರವೇಶೋತ್ಸವ : ಪ್ರವೇಶೋತ್ಸವ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳು, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಧನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ.

- ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರ (5.1)ವು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ	ಕಾಲೋಚಿತ ವಲಸಿಗರ ಹಾಗೂ ದೂರ ಅವಾಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು
ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಹಾರ್	ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೂಳಿದ 15+ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿಗೆ ವಸತಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿ ರೀತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಬಾಲಿಕಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಬಿರ	ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಲು 9+ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 6 ರಿಂದ 8 ತಿಂಗಳು ನಡೆಸುವ ವಸತಿ ಶಿಬಿರವಾಗಿದೆ.
ಮುಕ್ತಾಂಗನ್	ಬಾರನ್‌ನ ಕಿಷ್ಕೇನ್‌ಗಂಜ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಖಂಡೇಲಾ ಕ್ಲಸ್ಟರ್‌ನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
ಮದರಸಾ	ಭಾರತ್‌ಪುರ್‌ನ ಕಮನ್‌ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಆಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಲುಪಲು ಬಲಪಡಿಸುವುದು
ಸಹಜ್ ಶಿಕ್ಷಾ ಕೇಂದ್ರದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಣ	ಇದು ದುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.
ಶಾಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ	ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಬಳಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.
ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು. ಉತ್ತು ಪ್ರದೇಶ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ವಿಹಾನ್ ಎಂಬ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಯು 245 ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 5.2 ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್‌ನ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

5.3.4 ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಯೋಜನೆ

ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು, ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರವು 1987ರಿಂದ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಮಂಡಳಿ (RSKB)ನ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಡಿಶ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (SIDA)ನ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇಬ್ಬರು ಸ್ಥಳೀಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಅಥವಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಗುಂಪನ್ನು ಏಕೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕನ ಬದಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು.

ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿಯ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

• ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು 14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಒಂದು ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆ - ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು
- ಸಮಾನತೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
- ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಕೆಳಜಾತಿಗಳು, ಜನಾಂಗೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಗತಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಯಸ್ಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಳಪೆ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅಪವ್ಯಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು

• ತಂತ್ರಗಳು

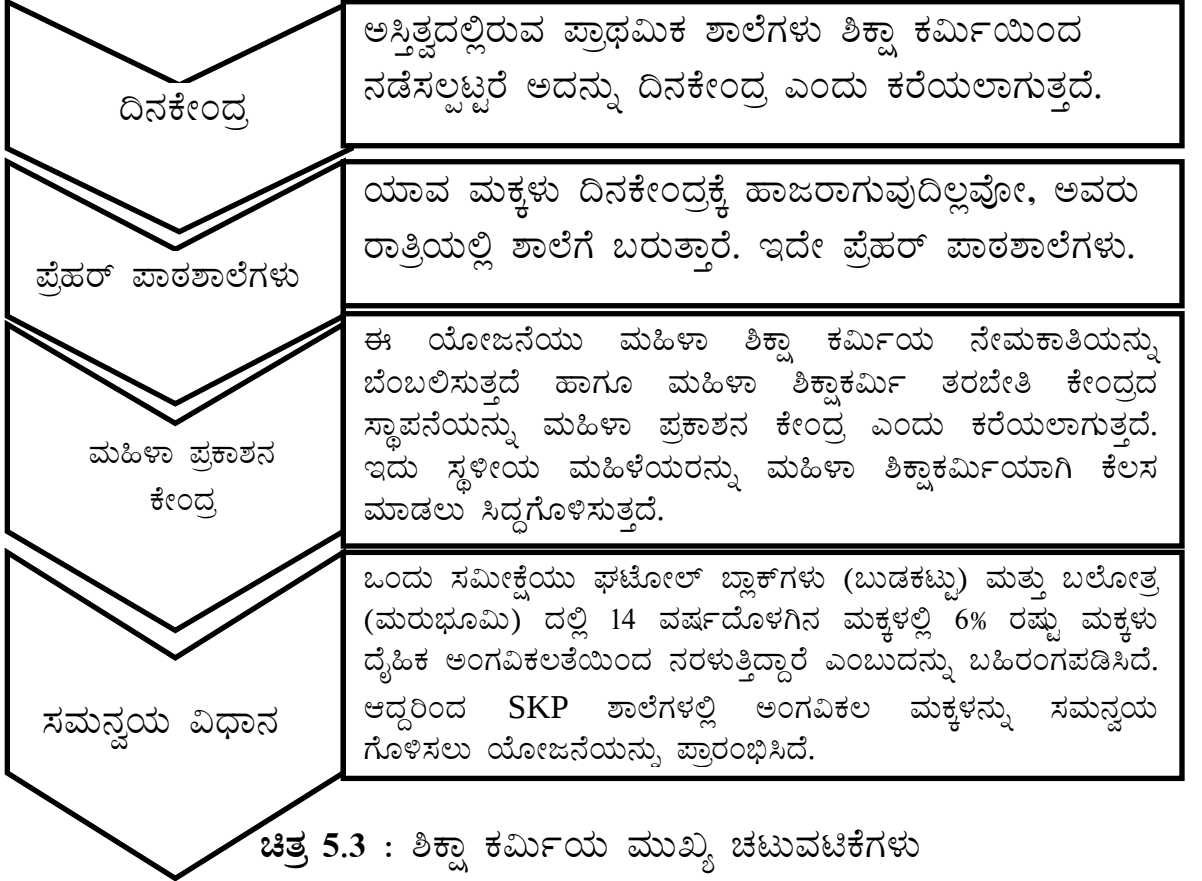
- ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಯೋಜನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2 ಬಾರಿ ಪುನರಾವಲೋಕನವನ್ನು SIDA ನಿಯೋಜಿಸಿದ ಒಂದು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಕ್ಷೇತ್ರ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಒಮ್ಮತದ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿಕಸನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ.
- ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುಷ್ಠಾನ

ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರೊಂದಿಗೆ SK. ತರಬೇತುದಾರರಿಗೆ. ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿಸಲು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಸೇವೆಗಳು, ಪಂಚಾಯತ್ ಸಮಿತಿ, ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಸಹಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ವಿಷಯ ತಜ್ಞರು, ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಸಹಕಾರವು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರವು (5.3) ಯೋಜನೆಯು ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 5.3 : ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿಯ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ - 2

1. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಮತ್ತು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ...
  - ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿ - ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ, ಕೆಲಸದ ಪ್ರದೇಶ, ತರಗತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ್ದೇ ?
  - ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು (ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಹಪಠ್ಯ)

5.5 ಪ್ರಕರಣ ಅಧ್ಯಯನ : ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳು.

ಈಗ ನಾವು ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಯೋಜನೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಕರಣ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಾವೀಗ ನೋಡೋಣ. ನಾವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಬಂಧೀಕರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

5.3.5 ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಂತಹ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಯೋಜನೆಗಳು.

5.3.5 ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವಂಚಿತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು, ಅಲೆಮಾರಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದವರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಬಾಲಕರು ಮತ್ತು ಬಾಲಕಿಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ.

- ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ (Stipend)
- ಉಚಿತ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕ
- ಭೋಜನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವ ಮನೆಗಳು
- ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು
- N C E R T ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಂಡಳಿಯು ಪ.ಜಾ. ಮತ್ತು ಪ.ಪಂ.ದವರಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಹಾಜರಾತಿಗಾಗಿ ಭತ್ಯೆ
- ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು
- ಪುಸ್ತಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಯೋಜನೆ

5.3.5.2 ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯವು ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

- **ಹಾಜರಾತಿಗಾಗಿ ಭತ್ಯೆ :** ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿ I-IVರವರೆಗೆ ಅಪವ್ಯಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಶಾಲೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 75% ರಷ್ಟು ದಿನ ಹಾಜರಿದ್ದರೆ, ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ 1ರಂತೆ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಅಹಿಲ್ಯಾಬಾಯಿ ಹೋಲ್ಕರ್ಸ್‌ರವರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಪ್ರಯಾಣದ ಯೋಜನೆ. 1997 ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಬಾರದು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಚಿತ ಪ್ರಯಾಣದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.
- **ಮಾತೃ ಪ್ರಬೋಧನ್ ಯೋಜನೆ :** ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆ :** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ನಾಸಿಕ್‌ನ ಭೋರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢರಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ತರಬೇತಿಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ (Stipend)ವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- **ಸಮೂಹ ನಿವಾಸಿ ಶಾಲೆ :** ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕಾರಣ ಸಮೂಹ ನಿವಾಸಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ.

5.5.5.3 ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು.

ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

- **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ :** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 1978ರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಹಂತದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರಿಗೆ ರೂ.70ನ್ನು ಮತ್ತು ಬಾಲಕಿಯರಿಗೆ ರೂ.80ನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- **Eastern Broadcasting Company [EBC] :** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 1956ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ 75% ರಷ್ಟು ಹಾಜರಾತಿ

ಮತ್ತು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ, ಪೋಷಕರ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವು ರೂ 15,000/- ಇರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ ಀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

- ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಆಹಾರ : ಀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯು 1995ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಪ್ರತಿದಿನ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾಗುವ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಾವಿತ್ರಿಯಾಿ ಫುಲೆ ಪೋಷಕ ದತ್ತು ಯೋಜನೆ : ಀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 1993ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗಲನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಀ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಲು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರು ಀ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು 7ನೆಯ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ರೂ. 30ಗಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.
- ಪುಸ್ತಕ ಬ್ಯಾಕ್ ಯೋಜನೆ : ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲು ಶಾಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಀ ಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಹಿಂಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೊಸವರ್ಷ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 1 ಮತ್ತು 2 ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಸ್ತಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ತರಗತಿಗಲ ಎಲ್ಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಲೊಂದಿಗೆ ವಿನಿಮಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

5.3.5.4 ದೂರದ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಲು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 1970ರಲ್ಲಿ ದೂರದ (ಆಳವಾದ) ಪ್ರದೇಶಗಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಲನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

- ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ : ಇದು 0-6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಂಗನವಾಡಿ ಮತ್ತು ಬಾಲವಾಡಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ.ಪಂ.ದ ಮಕ್ಕಳು ಸಹಾ ಀ ಯೋಜನೆಯ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1-5ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೂ ಸಹ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆ : ಀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದೆ. ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಲ್ಲಿನ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಲನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಀ ಬಡಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಗಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಸತಿ ಮತ್ತು ಸಮವಸ್ತ್ರವು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಀ ಶಾಲೆಗಲು 1-10ನೇ ತರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಿಂದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಲಲ್ಲಿ ಁರಡು ವಿಧಗಲಿವೆ.

1 ಮೂಲ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆ - 1-7ನೇ ತರಗತಿಗಾಗಿ

2 PARA ಮೂಲ ಆಶ್ರಮಶಾಲೆ- 5-10 ತರಗತಿಯವರೆಗೆ

- **ವಿದ್ಯಾನಿಕೇತನ್ :** ಯವತ್ಮಾಳ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಇದು ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಲಿಗಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿದ್ಯಾನಿಕೇತನ್‌ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಲಲ್ಲಿ 10 ಸೀಟುಗಲನ್ನು ಆದಿವಾಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಕುರಾನ್ ಶಾಲ :** ಇದು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಂಚಾರಿ ಶಾಲೆಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಕುರಾನ್ ಶಾಲಾವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದದ್ದು ಶ್ರೀಮತಿ ತಾರಾಬಾಯಿ ಮೋದಕ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಅನುತಾಯಿ ವಾಘ್. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಲಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಶುಚಿತ್ವ, ಔಷಧಿಗಲು, ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಲು, ಭಾಷೆ ಬಗ್ಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.
- **ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ :** ಯುನಿಸೆಫ್‌ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 1982ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯವು ಀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಪುಸ್ತಕಗಲು ಶಾಲೆಗಲ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ವಿವಿಧ ಚಿತ್ರಗಲಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಮಕ್ಕಲಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪೋಷಕರ ಸಭೆಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಬುಡಕಟ್ಟು ಭಾಷೆಗಲಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ :** ಶಾಲೆಗಲ ಭಾಷೆಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಲಿಗೂ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಲಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ/ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಀ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಗೆದುಹಾಕಲು ಀ ಁರಡೂ ಭಾಷೆಗಲು ಸಮಾನವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಿಗೆ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ/ಪ್ರಾಂತೀಕ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ MSCERT ಀ ಮಕ್ಕಲಿಗೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಭಾಷೆಗಲಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಲನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

5.3.5.5 ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಲಿದ ಮಕ್ಕಲಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಲು

ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ತರಲು ಸರ್ಕಾರವು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

- **ಸೇತುಬಂಧ ಶಾಲೆ :** ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 45 ದಿನಗಳ ಈ ಅವಧಿಯ ನಂತರ, ಅವರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ದಾಖಲಾಗಲು ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಲೆಯು ವಸತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮನೆ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯಾಗಿದ್ದು, 45 ದಿನಗಳ ಪಠ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಅವರವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ತರಗತಿಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಅವರನ್ನು ನಿಯಮಿತ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹಿರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸೇತುವೆ ಶಾಲೆಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರವೂ ಸಹ ಸೇತುಬಂಧ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪಠ್ಯವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸಿಂಧು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ :** ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ತರಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ 5 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಗೋಂಡ್ಯ, ಅಮರಾವತಿ, ಜಲಾನ, ಔರಂಗಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಮುಂಬೈ. MSCERTಯು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೊಸೈಟಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ (NCLP) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಹೋಟೆಲುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ., ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು 5-8 ವರ್ಷಗಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಸೇರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರೆ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. 9-13 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನದೊಂದಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. 14-17 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೇ ಕನಿಷ್ಠ 50 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿಸಲು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಗುಂಪಿಬೆಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಬೋಧನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

- **ಸಖರ್ ಶಾಲೆ :** ಸಖರ್ ಶಾಲೆಗಳು ಕಬ್ಬು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಬ್ಬು ಕತ್ತರಿಸುವವರ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಪೋಷಕರು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತಾಯವ. ಏಕೆಂದರೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಖರ್ ಶಾಲೆಯು ವಲಸೆ ಬಂದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಸಾಹತುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಶಾಲೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಕರ್ ಶಾಲೆಗಳು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದ 2ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಕೇಪ್ ಯೋಜನೆ :** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ 6-14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 1981ರಲ್ಲಿ ಯುನಿಸೆಫ್‌ನ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಸ್ವ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ 25-30 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅರೆಕಾಲಿಕ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಸ್ವ ಕಲಿಕಾ ನೆರವು ಇರುತ್ತದೆ.
- **ಪರಿಹಾರ ಬೋಧನಾ ತರಗತಿಗಳು :** ಎಂ. ಫುಲೆ ಹಮಿ ಯೋಜನೆ ಸೇತುಬಂಧ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಂಚಿತರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ತರಗತಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ.
- **ವಸತಿ ಶಾಲೆ :** ಇವು ಗುಡ್ಡಗಾಡು, ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು 1-4ನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕನಿಷ್ಠ 1-4 ತರಗತಿಗಳಿಗೆ 15

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದಾಖಲಾಗಬೇಕು. ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯು ಅರ್ಹ ಶಿಕ್ಷಕರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇವರು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಮುನ್ನ DIETನಿಂದ 30 ದಿನಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು ಈ ಶಾಲೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

5.3.5.6 ವಿಶೇಷ ಗಿರಿಯ ಗುಂಪಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ

(ಅಂಗವಿಕಲ, ದೇವದಾಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತ್ಯಾದಿ)

ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳು, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವಿಶೇಷ ಗುರಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

- **ದೇವದಾಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು :** ದೇವದಾಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇವದಾಸಿಯರು ಇನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ದೇವದಾಸಿ ಮತ್ತು ವರಂಗಾಣ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.
  - ಪೌಷ್ಟಿಕಯುತ ಆಹಾರ
  - ಹಾಜರಾತಿ ಭತ್ಯೆ
  - ಪುಸ್ತಕ ಬ್ಯಾಂಕು ಯೋಜನೆ
  - ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು-ಸ್ನೇಹಾಲಯ
  - ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಬೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
  - ಉಚಿತ ಪಾಸ್ ಯೋಜನೆ
- **ಅಂಗವಿಕಲರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ :** ಇವರಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ಶಾಲೆಗಳ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಚಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು, ಪರಿಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅರೆಕಾಲಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿ., ರೀತಿಯ ಮುಕ್ತ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- **ನ್ಯೂನತೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ :** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನ್ಯೂನತೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. 1885ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಕಿವುಡ ಮತ್ತು ಮೂಕ ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೇನಾದರೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ವಿಧಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ - 3

ನೀವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ. ನೀವು ಗಮನಿಸುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾವುವು ?

5.4 ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ (DPEP)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶವು ಗಳಿಸಿದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಪರಿಣತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (DPEP) ವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತರೂಪವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. 1994ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಜಿಲ್ಲಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP) (ಹಂತ1) ಎಂಬುದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು

ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನೆರವಿನಿಂದ 5 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ತದನಂತರ ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಐದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುಪಾತಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಾಗೂ TLC's ಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

5.4.1 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP) ದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ವು ತನ್ನ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯವು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ಔಪಚಾರಿಕ ಅಥವಾ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ 6-14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 100% ಅವಕಾಶ
- 100% ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ
- ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಕೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು
- ಸ್ಥಗಿತವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಪವ್ಯಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿ, ಗರಿಷ್ಠ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ
- ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಘಟಕದಿಂದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು

5.4.2 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ 4 ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

- **ನಾಗರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು :** ನಾಗರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಶಾಲೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ತರಗತಿ 5ರವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ತರಗತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಬೋರ್ಡ್ ಬಾವಿಗಳು, ಶಾಲಾ ದುರಸ್ತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಗುಂಪು ವಸತಿ ಶಾಲೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಸತಿ ಸಮುಚ್ಚಯ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ವಸತಿ ನಿಲಯ-ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ :** ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಹಲವು ಪರ್ಯಾಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP) ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

- **ನಿರ್ವಹಣೆ :** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಉತ್ತಮ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆಗೆ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(Management Information System-MIS) ಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಕಟವಾಗಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನಿಧಿಯ ಹರಿವಿನ ವೇಗವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಲು ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ವು ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಈ ರಚನೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ರಚನೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- **ಶಾಲಾ ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ :** ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಇದು ಸಮುದಾಯದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. VECಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ VECಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

5.4.3 ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಯೋಜನೆ :

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.ವಿವಿಧ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ.(DPEP)ವಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಲು ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ :

- ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಘಟಕವಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.
- ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಮಾಲೋಚಿಸುವಂತೆ, ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗುವಂತೆ ಬಲಪಡಿಸಲು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.
- ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು(BRC's) ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತಹ (CRC's) ರೀತಿ ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.

- ಪ್ರತೀ ಶಾಲೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 2,000/-ಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರೂ.500/-ಗಳನ್ನು ಸಾದಿಲ್ವಾರು ಅನುದಾನವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು.
- ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಉಪಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು.

5.4.4. ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- **ಅವಕಾಶ :** ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ದೂರದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವರ್ಗ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೂರದ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ) ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು.
- **ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಶಿಕ್ಷಣ :** ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರು ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಾಖಲಾತಿ ಆಂದೋಲನ, ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದು.
- **ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆ :** ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ.

BRC ತರಬೇತುದಾರರ ಭೇಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾಸಿಕ ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಆನ್‌ಸೈಟ್ ಬೆಂಬಲ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ TTC ತರಬೇತಿ, ಕೈಪಿಡಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ., ಶಿಕ್ಷಕ ಬೆಂಬಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸರಬರಾಜು, ಮಾಸಿಕ ತರಗತಿ ಪೋಷಕ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಭೆಗಳು(PTA) ಹಾಗೂ ಸಹವಾಸ ಶಿಬಿರ.

- **ಸಮುದಾಯದ ಸನ್ನದ್ಧತೆ :** ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಕೋಶದ (PMC) ರಚನೆ, PMCಗಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವುದು.
- **ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ :** ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, BRC ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
- **ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ :** ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಮಿತಿಯ ಸಭೆಗಳು.ಅಂಗವಿಕಲ ಮಕ್ಕಳ ಗುರಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (IEDC) : ಅಂಗವಿಕಲ

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವುದು, ನೆರವು ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳ ಸರಬರಾಜು, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಪೋಷಕರಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನ, ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು.

- ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ : ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಉಚಿತ ಸರಬರಾಜು, ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂವೇದನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ : ದೂರ ಸಂಪರ್ಕ ಗೋಷ್ಠಿ ಮತ್ತು ದೂರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸರಬರಾಜು
- ಮಾಧ್ಯಮ : ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯತ್ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರದರ್ಶನ
- ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (MIS) : ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ. ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ಕಛೇರಿಗೆ ಗಣಕಯಂತ್ರಗಳ ಸರಬರಾಜು ಹಾಗೂ ಡಯಲ್ ಅಪ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್, ವ್ಯವಸ್ಥಾ ವಿಶ್ಲೇಷಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಗ್ರಾಮರ್‌ನ ನೇಮಕಾತಿ, ಡಾಟಾ ಎಂಟ್ರಿ ಆಪರೇಟರ್‌ಗಳು, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ MIS ಶಾಲಾ ಡಾಟಾ ಬೇಸ್‌ಅನ್ನು ನವೀಕರಿಸುವುದು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ SOE(ಖರ್ಚಿನ ವಿವರ) ದ ಡಾಟಾವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು SPO (ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ಕಛೇರಿ)ಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವಹಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ವಹಿ : ಇದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರತಿ ಬಾಲಕ ಮತ್ತು ಬಾಲಕಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ವಹಿಯು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯ ಅಥವಾ ತರಗತಿಯ ಉಳಿಕೆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವುದು, ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಎಷ್ಟು ಜನ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

5.4.4 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಭಾವ

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. NLMA ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು DPEP ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ DPEP ಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದಿಂದು ಪಡೆದ ದ್ವಿತೀಯ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ DPEP ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ EMIS ಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಅಂಶಗಳು / ಅವಲೋಕನಗಳು

ವ್ಯಾಪ್ತಿ :

- ಒಳಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು - 219 (ಎಂ.ಗಡಿಸಲಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ 248)

➤ ಹಂತ 1 (1994-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2001)	42
➤ ಹಂತ 2 (1996-ಡಿಸೆಂಬರ್ 2002)	80
➤ ಹಂತ 3 (1998-ಮಾರ್ಚ್ 2003)	27
➤ ಇತರೆ ಹಂತಗಳು	70
ಒಟ್ಟು ಒಳಗೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳು	18
• ಶಾಲೆಗಳು	
➤ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಗಳು	— 3,75,000
➤ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಶಾಲೆಗಳು	— 10,000
• ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು	
➤ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	— 513 ಲಕ್ಷ
➤ ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರು	— 11 ಲಕ್ಷ
• ECE	
➤ ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ	— 56,124
➤ ಒಳಗೊಂಡ ಮಕ್ಕಳು	— 21 ಲಕ್ಷ
• ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆಗಳು (Alternative Schools-AS)	
➤ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ AS ಕೇಂದ್ರಗಳು	— 56,124
➤ ಒಳಗೊಂಡ ಮಕ್ಕಳು	— 21 ಲಕ್ಷ
• ದಾಖಲಾತಿ	

GER (ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾತರಿ ಶಾಲೆ EGS ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆ ASಯ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು) 102%

NER (ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾತರಿ ಶಾಲೆ EGS ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆ ASಯ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು) 90%

ಸೂಚನೆ : GER ಮತ್ತು NERಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಸೂತ್ರವನ್ನು ಈ ಘಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

(ಮೂಲ : DPEP ಆಧಾರದ ಹಾಳೆ, DPEPಕರೆ, ಸಂಪುಟ 6, ಸಂಖ್ಯೆ 11)

5.5 ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅಗಾಧವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. 121 ಮಿಲಿಯನ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ದೇಶವಾಗಿ ಇದರ 300 ಮಿಲಿಯನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು 6.5 ಮಿಲಿಯನ್ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಬಹುದಾದ

ದಾಖಲಾತಿಯು 100% ಅನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. 120 ಮಿಲಿಯನ್ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಟ್ಟವು 65% ರಿಂದ 75%ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಜೀವನದ ಬಾಗಿಲಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಭಿನ್ನ ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಬಿಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ.

90ರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಡಿ.ಪಿ.ಇ.ಪಿ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ತರಲು ಹೊಸ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದೆ. ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಉತ್ಸಾಹವು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗಳು ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನೂರು ಪ್ರತಿಶತ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಆಶಿಸುತ್ತದೆ.

5.6 ಶಬ್ದ ಸಂಗ್ರಹ / ಸಂಕ್ಷೇಪಣಗಳು

- ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಎಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯತೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಲಭ್ಯತೆ ಇರುವುದು.
- ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು : ಅವಕಾಶದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ, ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ, ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ.
- ಒಟ್ಟು ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತವು ಸಂಬಂಧಿತ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ GER ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ GER = $\frac{\text{ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}{\text{ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}$

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ

- GERನ ಮೌಲ್ಯವು 100 ಪ್ರತಿಶತವನ್ನು ಮೀರಬಹುದು. 100 ಪ್ರತಿಶತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೆಲವು

ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರ್ಥ. 100 ಪ್ರತಿಶತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು GER ಇದ್ದರೆ, ಅದು ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉಳಿಕೆ ಅಥವಾ ತಡವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗುವುದು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಾಗುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ

$$\text{ಪ್ರಾಥಮಿಕ GER} = \frac{\text{ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}{\text{ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}$$

GERನ ಮೌಲ್ಯವು 100% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಾರದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ದಾಖಲಾದರೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ GER 100% ಆಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ GER 100% ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ, ಇದರರ್ಥ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದಿರಬಹುದು, ಕೆಲವರು ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಇತರೆ ವಿಧಾನದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿರಬಹುದು.

- ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ ಇದೆ.
- ಬಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯು (BEP) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್ ಒಂದು ನವೀನ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒತ್ತು ನೀಡುವ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ಚಳುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಯೋಜನೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಮಾತೃ ಪ್ರಬೋಧನ್, ಸಾವಿತ್ರಿ ಬಾಯಿ ಫುಲೆ ಪೋಷಕ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ, ಸಖರ್ ಶಾಲೆ, ಕುರಾನ್ ಶಾಲಾ, ವಿದ್ಯಾನಿಕೇತನ್, ಬುಡಕಟ್ಟು ಭಾಷೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ., ವಿಭಿನ್ನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದೆ.
- ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಕಾ. (DPEP) ವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. 1994ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಹತ್ವ

ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಸಂಕ್ಷೇಪಣಗಳು

DPEP	:	District Primary Education Programme ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
UP-BEP	:	Uttar Pradesh Basic Education Project ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ
Primary GER	:	Gross Enrollment Ratio ಒಟ್ಟು ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತ
UEE	:	Universalisation of Elementary Education ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ
NER	:	Net Enrollment Ratio ನಿವ್ವಳ ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತ
BEP	:	Bihar Education Project ಬಿಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ

5.7 ಸೂಚಿತ ವಾಚನ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

1. ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್ : 6ನೇ ವರದಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ <http://booksVolume 1/1970-Volume 41/2011>

5.8 ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸರಿಯಾದ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ.
  - a) ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಾ ಅಭಿಯಾನದ ಮೂಲಕ _____(10ನೇ/7ನೇ) ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.
  - b) 2009-10ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಶಾಲೆಗಳು _____(ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ/ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
  - c) 'ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ಚಳುವಳಿ' ಎಂದರೆ _____.(ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್/ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಖ್ಯೆ)

- d) _____(ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ/ಅಸ್ಸಾಂ) ರಾಜ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುನರಾವರ್ತಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ 50% ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ.
- e) ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರ _____(SIDA /ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್)ನ ನೆರವಿನಿಂದ 1987ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.
- f) ಸಮಾಜದ ವಂಚಿತ ವರ್ಗಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ _____ (UP-BEP/BEP) ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದೆ.

ಉತ್ತರಗಳು

- a) 10ನೇ b) ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ c) ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್ d)ಅಸ್ಸಾಂ e)SIDA f) BEP

2. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಹೇಳಿಕೆಗಳು

ಯೋಜನೆಗಳು :

- a) ಎಲ್ಲಾ DPEP ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ಕಛೇರಿಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಡಯಲ್ ಅಪ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕಿಂಗ್ ಅನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದು.
- b) ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಕರೆತರುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯೋಜನೆ.
- c) ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಇಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು
- d) ಗ್ರಾಮೀಣ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು.
- e) ಬಾರನ್‌ನ ಕಿಷನ್‌ಗಂಜ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಖಂಡೇಲ ಕ್ಲಸ್ಟರ್‌ನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಯೋಜನೆ.

ಉತ್ತರಗಳು

- a) ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (MIS)
- b) ಸಿಂಧು ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ
- c) ದಿನ ಕೇಂದ್ರ
- d) ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ
- e) ಮುಕ್ತಾಂಗನ್

3. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

ಗುಂಪು A

ಗುಂಪು B

I. ಬಿಹಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ	a) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ
II. ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್	b) ಶಿಕ್ಷಕರ ಗೈರು ಹಾಜರಿ
III. ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ	c) ಸಮನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷಣ
	d) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.

ಉತ್ತರಗಳು

I. ಬಿಹಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ	d) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.
II. ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್	a) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ
III. ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ	b) ಶಿಕ್ಷಕರ ಗೈರು ಹಾಜರಿ

4. ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ :

- ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಎಂದರೆ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ _____ ಅನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಲಭ್ಯವಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ..
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ _____ ನಷ್ಟು ನಡೆದು ಹೋಗುವಷ್ಟು ದೂರದ ಒಳಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ..
- _____ ನ ಮೌಲ್ಯ 100% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅದರರ್ಥ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಯೋ.(DPEP)ಯನ್ನು _____ ರೀತ್ಯಾ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ನಾಸಿಕ್‌ನ _____ನಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕವು(ISE) ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ _____ರಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ :

- 2ನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಶಾಲೆಗಳೆಂದು ಯಾವ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ?
- ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆ ?
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ.

- d) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕುರಾನ್ ಶಾಲಾಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದವರು ಯಾರು ?
- e) ಶಿಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಿ ಎಂದರೇನು ?
- f) ಜಿ.ಪ್ರಾ.ಶಿ.ಯೋ.(DPEP)ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ?

6. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ :

- a) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ ಎಂದರೇನು ? ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- b) ಲೋಕ್ ಜಂಬಿಷ್‌ನ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಾಲಾ ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- c) ಒಟ್ಟು ದಾಖಲಾತಿ ಅನುಪಾತ(GER)ವನ್ನು ನೀವು ಏನೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ? ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿ.
- d) ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ ?
- e) ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವ ಯಾವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿದೆ ?

ಘಟಕ 6 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸಲು (UEE-II) ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು

ಸಂರಚನೆ

6.0 ಪರಿಚಯ

6.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

6.2 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು

6.3 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು

6.4 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವ್ಯಾಪಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು

6.5 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಹಣಕಾಸು ನಿಯಮಗಳು

6.6 ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

6.7 ಮಧ್ಯಾನದ ಉಪಹಾರ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಇದರ ಕೊಡುಗೆ

6.8 ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೯ ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ
ಸುಸಂಗತಗೊಳಿಸುವುದು

6.9 ಉಪಸಂಹಾರ

6.10 ಓದಲು ಸಲಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

6.11 ಘಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

6.0 ಪರಿಚಯ

ಘಟಕ 5 ರಲ್ಲಿ , ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ(DPEP)ದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಹ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದೀರಿ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಯಾದ ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಿರಿ.

6-14 ರ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೯ ರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ನಾವು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

6.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕದ ಮೂಲಕ ನೀವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯರಾಗುವಿರಿ :

- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿವರಣೆ
- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ವಿವರಣೆ
- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವ್ಯಾಪಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.
- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಹಣಕಾಸು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.
- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು.
- ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 2009 ರ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಜೊತೆಗಿನ ಇದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು
- ಅಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು

6.2 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು. 6-14 ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಶಾಲಾ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು

ಹಾಜರಾತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ತರಗತಿ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೊಂದಿದೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು 1998 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 2001 ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕಾನೂನಿನ 86 ನೇ ವಿಧಿಯು 2002 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂಲಕಭೂತ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಆಗಸ್ಟ್ 2009 ರವರೆಗೂ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

i. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು

1. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ.
2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸು ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮಯದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.
3. ಇದು ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸ್ಪಂದನೆಯಾಗಿದೆ.
4. ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಉದಗಿಸುವ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ.
5. ಇದು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್, ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗಳು, ಪೋಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.
6. ಇದು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ.
7. ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತಳಮಟ್ಟದ ಸಂರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

8. ಇದು ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ.

9. ಇದು ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಧೈಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇರುವ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ.

10. ಇದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗೆ ಇರುವ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಮುದಾಯಾಧಾರಿತ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

6.3 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ (SSA) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು

(a) ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಗುರಿ

ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ೨೦೧೦ ರೊಳಗೆ ೬-೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡೆಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೊಂದಿದೆ. ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮುದಾಯದ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಆದ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾಗಿ ಮಾನವೀಯ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳ್ಳಲು ಅವರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಬಾಲ್ಯಪೂರ್ವ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದೆ. ಹಾಗೂ ೦-೧೪ ರ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿನ (ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್) ಮತ್ತು ಇತರೇ ವಿಶೇಷ

ಶಾಲಾಪೂರ್ವ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಯೋಜನೆಯ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

(b) ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಕೆಳಗಿನವು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ.

1. ೨೦೦೩ ರ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಖಚಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಳಿ ಶಾಲೆಗೆ ಶಿಬಿರದಲಲ್‌ಇ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. (ನಂತರ ಇದರ ಅವಧಿಯು ೨೦೦೫ಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಯಾಯಿತು)
2. ೨೦೦೭ ರ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಐದು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
3. ೨೦೧೦ ರ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
4. ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಹಿಸುವುದು.
5. ೨೦೦೭ ರ ಒಳಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ೨೦೧೦ ರ ಒಳಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗದ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
6. ೨೦೧೦ ರ ಒಳಗೆ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವುದು
7. ಒಟ್ಟಾರೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದು.
8. ಸ್ಥಳೀಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು.
9. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಆಧಾರದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
10. ವ್ಯಾಪಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ನೈಜತೆಯುಳ್ಳ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.

ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೨೦೧೦ ಈ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದ ಸಮಯ ಮಿತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿವಿಧ

ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವುದು ಮತ್ತು ೬-೧೪ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಹ ೮ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡವಿತ್ತು. ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದುದು, ಇದರಿಂದ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣದ ಅನುಸಾರ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ -

೧. ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
೨. ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಅನುದಾನ ದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುದಾನವು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಜೊತೆಗೆ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳಲಿವೆ. ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

6.4 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ವ್ಯಾಪಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು

- ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಹಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೀಯ ಹಂತಗಳ, ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯಗಳ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ/ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ

ವರ್ಗದವರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಬಾಲ್ಯ ಪೂರ್ವ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗಿನ ಉದ್ದೇಶಭರಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

- ಸುಸ್ಥಿರ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವುದು - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಗಳು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಹಣಕಾಸು ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿದೆ.
- ಸಮುದಾಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ - ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಹಿಳಾ ಗುಂಪುಗಳ, ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿ - ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು NIEPA / NCERT / NCTE / SCERT / SIEMAT / DIET ನಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸುಸ್ಥಿರ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಚಲಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು - ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ, ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವೆಚ್ಚ ನಿಯಂತ್ರಿತ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದನ್ನು ಇದು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪೂರ್ಣ ಪಾರದರ್ಶಕವಾದ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ- ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಾಲಾ ಹಂತದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳೂ

ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

- ಯೋಜನೆಯ ಘಟಕವಾಗಿ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶ - ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಯೋಜನೆಯ ಘಟಕವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಲು ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಯೋಜನೆಗಳೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಶಿಕ್ಷಕರು, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಪರ್ಕಾಧಿಗಳು ನಡುವೆ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ - ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ವರ್ಗದ, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಆದ್ಯ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ.
- ವಿಶೇಷ ಗುಂಪುಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನವಹಿಸುವುದು - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ವರ್ಗದ, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ, ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪುಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನವಹಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಗುಣಮಟ್ಟದೊಡನೆ ಒತ್ತಡ - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಮಗು ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕಹಂತದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಗಮನವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕ್ಷಿಪ್ರಕರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಲಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರ/ಸಮೂಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಅರ್ಹ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಕಾಶ

ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿನ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು.

- ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗಳು - ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತೀ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲಾಹಂತದಲ್ಲಿ “ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತವೆ, ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ

ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನರಹಿತ ಶಾಲೆಗಳು ಸಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ಅಧಿಕ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರು ಭರಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಜಲವು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರೂ ಸಹ ಈ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳು ಕಳಪೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ವೇತನದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ವ ಸೌಲಭ್ಯವುಳ್ಳ ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನರಹಿತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಲಭ್ಯತೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ, ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಖಾಸಗಿ ವಲಯವೂ ಸರ್ಕಾರ, ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಹೊಂದಲು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗಿನ ಕೆಲವು ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಹೊಂದಬಹುದು. ರಾಜ್ಯದ ನೀತಿಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಯಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು, ಇದಕ್ಕೆ ತಗುಲುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭರಿಸಬಹುದು.

6.5 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ನಿಯಮಗಳು

1. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಡಿಯಲ್ಲಿನ ನೆರವು ೯ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ೮೫:೧೫ ರ ಅನುಪಾತದ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು, ೧೦ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ೭೫:೨೫ ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಇದು ೫೦:೫೦ ಅನುಪಾತವಾಯಿತು. ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
2. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ೧೯೯೯-೨೦೦೦ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ತಮ್ಮ ಅನುದಾನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯು ಈ ಅನುದಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
3. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮೊದಲ ಕಂತಿನ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಅನುದಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸೌಸೈಟಿಗಳಿಗೆ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸಿದ ನಂತರ ಉಳಿದ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
4. ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೇತನಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ೯ನೇ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಸಾರ ೮೫:೧೫ ಅ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ, ೧೦ ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ೭೫:೨೫, ತದನಂತರ ೫೦:೫೦ ರ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
5. ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಯೋಜನೆಗಳು (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲಭವನ ಮತ್ತು ಎನ್.ಸಿ.ಟಿ.ಇ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ೯ನೇ ಯೋಜನೆಯ ನಂತರ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು (ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಪಹಾರ) ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆಹಾರ ಬೀಜಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಗಣೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಭರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಭರಿಸುತ್ತದೆ.
6. ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯು ಹಲವು ಅಂಶಗಳಿಗಾಗಿ ಇದು ಪಿ.ಎಂ.ಜಿ.ವೈ, ಜೆ.ಜಿ.ಎಸ್.ವೈ, ಪಿ.ಎಂ.ಆರ್.ವೈ, ರೋಜಗಾರ್ ಯೋಜನೆ, ಸಂಸತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭೆ ಸದಸ್ಯರ, ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆ, ವಿದೇಶಿ ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

7. ಶಾಲೆಯ ರಿಪೇರಿಗೆ, ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗೆ/ಶಾಲಾನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಗೆ/ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ/ಶಾಲಾ ಹಂತದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು.

8. ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ ವಿತರಣೆಯಂತಹ ಇತರೇ ಯೋಜನೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಯೋಜನೆಯ ಅನುದಾನದಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

6.6 ಶಾಲೆಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಾದಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಅನುದಾನವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಫಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತರಗತಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಂಚಿಕೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಯು ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ.

ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿನ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಗಳು

I) ಪರ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲ ಶಿಕ್ಷಣ (AIE) - ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ii) ನಾಗರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು- ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ಕಾರ್ಯದ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದುವು. ಈ ಅಂಶದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶೇ ೩೩ರಷ್ಟು ಅನುದಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಇವೆರಡೂ ಸಹ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸೌಕರ್ಯದ ಅವಕಾಶವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ವೇಗವರ್ಧಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

iii) ನಾವಿನ್ಯಯುತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು : ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೬-೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ನಾವಿನ್ಯಯುತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವೇಗವರ್ಧಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಬಾಲ್ಯಪೂರ್ವ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಎಸ್.ಟಿ/ಎಸ್.ಎಸ್ಸಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ನಾವಿನ್ಯಯುತ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಇರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

iv) ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ : ಈ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯು ಸಂಶೋಧನೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ನಕ್ಷೆ ರಚನೆ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅನುದಾನವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಈ ಮಧ್ಯವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಾರಿತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸುವುದು
- ನಿಯಮಿತವಾದ ಪೀಳಿಗೆಯ ಸಮುದಾಯಾಧಾರಿತ ದತ್ತಾಂಶ ದೊರಕಿಸುವುದು
- ಸಾಧನಾ ಪರಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು
- ಸಂಶೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸುವುದು

- ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಇರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ, ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ತಂಡ ರಚಿಸುವುದು .
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನ್ನು ಭರಿಸುವುದು
- ಅನಿಶ್ಚಿತ ವೆಚ್ಚಗಳಾದ ಚಾರ್ಟರ್, ಪೋಸ್ಟರ್, ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸುವುದು.
- ಸಮಂಜಸ ಅಧ್ಯಯನ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು

v) ಶಾಲಾ ಅನುದಾನ : ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶಾಲಾ ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲು, ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಲು, ಮೇಜು ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ರಿಪೇರಿಮಾಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದು.

vi) ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುದಾನ: ತರಗತಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ೫೦೦ ರೂ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಸುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

vii) ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ : ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯ ಉನ್ನತೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಯು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಉಪಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು ಸೇವಾ ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ತರಬೇತುದಾರರನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ತರಬೇತುಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಸೇವಾ ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು, ಈ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳೆಂದರೆ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಮರುತರಬೇತಿ
2. ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಿತಿ ಹೊಂದುವ ತರಬೇತಿ
3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿ ಹೊಂದುವ ತರಬೇತಿ
4. ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಯಮಗಳು
5. ತರಗತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ
6. ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳ ಸುಧಾರಣೆ
7. ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ
8. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಂಶಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ
9. ಎಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಗುಂಪಗಳ ಬಲವರ್ಧನೆ (ಪ್ರತಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಗುಂಪು- ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ 200-250 ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು) ಅನುರಸಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ನಿರಂತರ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು. ಡಯಟ್ ಗಳು ತರಬೇತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತರಬೇತಿ ಮಾಡ್ಯೂಲ್‌ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ತರಬೇತಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಮಗುವಿನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡುವ ಪೋಷಕ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತು) ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ : ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಚಿವಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಜಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಹಯೋಜಿತತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಓಪನ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ (IGNOU) ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಆಡಿಯೋ ವೀಡಿಯೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ರೇಡಿಯೋ ಪ್ರಸಾರ, ಟೆಲಿಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ನಂತಹ ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ಯಾಕೇಜ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಖಾಮುಖಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತದೆ. ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾದರಿಯು

ತರಬೇತಿಯು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ತಲುಪುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸರಣದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾದರಿಯ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಾಯೋಜನೆ -೧ : ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ . ಪ್ರಕರಣ ಅಧ್ಯಯನ : ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ.

6.7 ಮಧ್ಯಮದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಇದರ ಕೊಡುಗೆ

ಮನುಷ್ಯನ ಉಚ್ಚ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆಯಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರಮುಖ ಹಾಳು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗುವು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಲವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಲಭ್ಯತೆ, ಮಕ್ಕಳ ದಾಖಲಾತಿ, ದಾಖಲಾದ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ. ಮಧ್ಯಮದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯು ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇರುವ ಶ್ರಮವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಂಚಿತ ಜನರನ್ನು ತಲುಪಲು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿವೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಂತಹ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಲಭ್ಯತೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಮೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೋಷಕರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ದುಡಿದು ತರುವ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಆಡಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಂಚಿತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮೋಷಕರ ಈ ಮನೋಭಾವ

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ದೊರಕಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಪೋಷಕರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೯೫ ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨ ರಂದು "ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಬೆಂಬಲದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ " ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿತು.

ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ, ಶೇ ೮೦ ರಷ್ಟು ಹಾಜರಾತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೆ ೩ ಕೆ.ಜಿ ಗೋಧಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ (ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೧೦ ತಿಂಗಳು). ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ೨೦೦೧ ರ ನವೆಂಬರ್ ೨೮ ರಂದು ಆಪರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರಿಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ೩೦೦ ಕ್ಯಾಲೋರಿಯ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಮತ್ತು ೮-೧೨ ಗ್ರಾಂ ನಷ್ಟು ಪ್ರೋಟೀನ್ ನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಕನಿಷ್ಠ ೨೦೦ ದಿನಗಳು ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿತು.

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಯೋಜನೆಯೆಂದು ಹೆಸರು ಮಾಡಿದೆ. ಡಾ.ಎಂ.ಜಿ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ರವರು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೧೦ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಕಡಿಮೆ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಕುತೂಹಲಕರ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಪಾಂಡಿಚೆರಿ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸುಮಾರು ೧೯೩೦ ರಲ್ಲೇ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿತ್ತು.

ಕೆ.ಕಾಮರಾಜ್‌ರವರ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ಆಲೋಚನೆಯು ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದುದು. ಒಮ್ಮೆ ಕಾಮರಾಜ್ ರವರು ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಹಸು ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕರೆದು "ಶಾಲೆಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ". ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹುಡುಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ "ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರೆ ನೀವು ಊಟ ಕೊಡುತ್ತೀರಾ? ನನಗೆ ತಿನ್ನಲು ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ". ಆ ಹುಡುಗ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೇ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಭಾರತದ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ೧೯೮೦ ರ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ

ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದ ಕೇರಳವು ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು, ನಂತರ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು.

೨೦೦೧ ರ ನವೆಂಬರ್ ೨೮ ರಂದು ಸುಪ್ರಿಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರ ನೀಡಲು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ವಿರೋಧಿಸಿದರಾದರೂ ೨೦೦೫ ರಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಬಹುತೇಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸದೊಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿತು. ಅದು <http://mdm.nic.in>

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಬೆಂಬಲದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ರಾಜಕೀಯ ಕಾಯ್ದೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಯಶಸ್ಸು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಪಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ಯಶಸ್ಸು ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯುತವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಪಿ.ವಿ.ನರಸಿಂಹ ರಾವ್ ರವರು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ "ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಬೆಂಬಲದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ" ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಉಚಿತವಾಗಿ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಇತರೆ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು, ವೇತನ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲಾಗದೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಧವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪೋಷಕರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು "ಒಣ ಪಡಿತರ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ೨೦೦೧ ರ ನವೆಂಬರ್ ೨೮ ರಂದು ಸುಪ್ರಿಂ ಕೋರ್ಟ್ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಣಪಡಿತರದ ಬದಲು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿತು. ಈ ನಿರ್ದೇಶನವು ೨೦೦೨ ರ ಜೂನ್ ನಿಂದಲೇ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ಈ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತದನಂತರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಮತ್ತು ಇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಆಹಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರ ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು.

೨೦೦೪ ರ ಮೇ ನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹಾಗು ಈ ಸರ್ಕಾರವು ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನುದಾನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಭರಿಸುವ ಭರವಸೆ ನೀಡಿತು. ಈ ಭರವಸೆಯು ಸರ್ಕಾರದ "ಸಾಮನ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ" ದ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಡುಗೆಗೆ ಹಾಗು ಸೂಕ್ತ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯಿತು. ಈ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಯಿತು. ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಇದು ೧೩೦ ಮಿಲಿಯನ್ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿತ್ತು.

6.8 ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಮತ್ತು ೨೦೦೯ ರ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಸುಸಂಗತಗೊಳಿಸುವುದು

೨೦೧೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧ ರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿನ ಕಾಯ್ದೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ೬-೧೪ರ ವಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವು ೮ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ತನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಶಾಲೆಗಳ ಸೂಕ್ತ ತರಗತಿ ಕೋಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಉಪಘಟಕದ ನಂತರ ನೀವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

- ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣದೊಡನೆ ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಹಾಗು ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣದೊಡನೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಾದ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು , ಅರಿವು ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

- ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಲಿಕಾ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವಿಕೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ -ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದಾಖಲಾತಿ, ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ದಾಖಲಾತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ತರಬೇತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಹೇಗೆ ಯೋಜನೆ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ? ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ೩೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಿರಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿ ೨ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ೮೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಇರಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೦೩೨ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ೩೫೨ ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳು ಇವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ೭೮೦ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ೫೭೭ ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ನಾವು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ೧೮೧೨

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ೯೨೯ ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೦೧ ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯು 31,38,671 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ೧೦,೬೪೨ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ೩,೯೨೩ ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳು ಇರಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು ಖಾಸಗಿ, ಸರ್ಕಾರೀತರ ಮತ್ತು ಮದರಸಾ ಶಾಲೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ೬-೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ೮ ವರ್ಷದ ಶಾಲಾ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ೨೦೧೦ ರ ಒಳಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಇದರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ೮೬ನೇ ವಿಧಿಯು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಈಗ ೨೦೧೦ ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧ ರಿಂದ "ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೯" ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದೆ.

೬-೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಹಲವು ಮಾದರಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೫೦೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ೧೯೯೬ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ವಾರಣಾಸಿ ಚಾಂಡೋಲಿ, ಜೌನ್‌ಪುರ್ ಮತ್ತು ಫಾಜಿಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆಯುಕ್ತರಾದ ಡಿ.ಕೆ.ಕಾಂಚನ್ ರವರ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಾಗಿ ವಾರಣಾಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೭೦ ವಿಶೇಷ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು, ಜೌನ್‌ಪುರ್‌ನಲ್ಲಿ ೩೦ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಫಾಜಿಪುರ್‌ನಲ್ಲಿ ೨೦ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರತೀ ಶಾಲೆಗಳು ೫೦ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಕಾರ ೧೯೦.೫ ಮಿಲಿಯನ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ೩೮೭೮ ನಗರಗಳಿವೆ . ಈ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೪-೫ ವರ್ಷಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ೭೪,೬೫೬ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇದು ೨೫೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ೫ ರಿಂದ ೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೨ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಭಾರತೀಯ ಮಕ್ಕಳು ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ಯು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ನಿಯಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಧ್ಯೇಯ, ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸುಸಂಗತಗೊಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯವು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಜಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಶ್ರೀ ಅನಿಲ್ ಬೋರ್ಡಿಯಾ ರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ಪರವಾಗಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದ ಬಗೆಗೂ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು.

6.9 ಉಪ ಸಂಹಾರ

ಘಟಕ ೬ ರಲ್ಲಿನ ಈ ಕೋರ್ಸ್ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತದೆ ನೀವೇ ನೋಡಿದಂತೆ, ಮೊದಲು ನಾವು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಅವಶ್ಯಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆವು. ಇದಲ್ಲದೇ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವ್ಯಾಪಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು. ನಾವು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವೀ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆವು. ಮುಂದಿನ ಘಟಕವು ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ೬-೧೪ ವಯಸ್ಸಿನ ಯಾವ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯಬಾರದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಾಲೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕು

ಹಾಗೂ ಹಾಜರಾತಿ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾನದ ಉಪಹಾರ ಯೋಜನೆಯ ಕೊಡುಗೆ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೯ ರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.

6.10 ಓದಲು ಸಲಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

Bhumika : A Hand Book on Roles and Responsibilities of Head Masters/Head Teachers under SSA. Bihar. A Guide Book for Early Child Care

www.educationforallinindia.com/

www.indianexpress.com/news/lesson-learnt-mp-monitors-ss

depssa.ignou.ac.in/wiki/index.php/Publications

6.11 ಘಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?
2. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ೬ ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ತಯಾರಿಸಿ.

**ಘಟಕ 7 : ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ (UEE)
ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ**

ರಚನೆ :

- 7.0 ಪರಿಚಯ
- 7.1 ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 7.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ
  - 7.2.1 ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
  - 7.2.2 ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಅನುಭವ
- 7.3 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆ
  - 7.3.1 ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು ?
  - 7.3.2 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ
  - 7.3.3 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಗಳು
  - 7.3.4 ಡಿಇಒ, ಡಿಆರ್‌ಸಿ (ಡಯಟ್), ಬಿಇಒ, ಬಿಆರ್‌ಸಿ ಮತ್ತು ಸಿಆರ್‌ಸಿ - ಇವರ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು
    - 7.3.4.1 ಶಾಲೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ
- 7.4 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
  - 7.4.1 ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
  - 7.4.2 ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ
  - 7.4.3 ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಪಾತ್ರ
- 7.5 ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆರ್‌ಟಿಇ ಕಾಯ್ದೆ 2009 (RTE Act 2009)
- 7.6 ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Networking)
  - 7.6.1 ಯುಇಇ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ
  - 7.6.2 'ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್' (Schoolnet) ಎಂದರೇನು ?
  - 7.6.3 ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್‌ನ ಕಾರ್ಯಗಳು
  - 7.6.4 ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಆಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Education Management Information System)
- 7.7 ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವ ಕ್ರಮ
- 7.8 ಸಾರಾಂಶ
- 7.9 ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದು ಮತ್ತು ಪರಾಮರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಲಹೆಗಳು
- 7.10 ಘಟಕಾಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

7.0 ಪರಿಚಯ :

ಘಟಕ-5 ಮತ್ತು 6 ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ 2009ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾನೂನಿನ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ನೀವು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವ ಅಂಗವಿಕಲ, ಎಸ್ಸಿ-ಎಸ್ಪಿ, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ, ವಲಸಿಗ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮನವಿರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಘಟಕ-4 ಮತ್ತು 5 ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸರ್ಕಾರವು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಿರಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಯುಇಇ (UEE) ಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಜ್ಯ, ಜಿಲ್ಲೆ, ಬ್ಲಾಕ್ (ತಾಲ್ಲೂಕು) ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆ / ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯಾರನ್ನು, ಹೇಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇದು ನೆರವಾಗಲಿದೆ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನಿಮಗೆ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗಲಿದೆ.

7.1 ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು :

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ನೀವು –

- ವಿವಿಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇರುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಿರಿ.
- ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ನೆರೆಹೊರೆಯಿಂದ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಿರಿ.

- ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಿತರ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಿರಿ
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಆಸಕ್ತಿಯುತ, ಆನಂದಭರಿತ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ವಿಶೇಷ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಿರಿ.
- ನೀವು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪೋಷಕರ, ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ, ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಿರಿ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರಗಳು ಯುಇಇ ಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೌಕವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. 'ತಂತ್ರ' (strategy) ಎಂದರೆ 'ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವಂತಾಗಲು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ರೂಪಿಸಿದ ಯೋಜನೆ'.

7.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ

7.2.1 ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :

ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಉಸ್ತುವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಸೇವಾಪೂರ್ವ ತರಬೇತಿ, ಸೇವಾ ನಿರತ ತರಬೇತಿ, ಸಂಬಳ ನೀಡಿಕೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ತಯಾರಿ, ಕಲಿಕೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕುರಿತು ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿ, ತಾವೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಶಾಲೆಯ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯವಸ್ತು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಅಥವಾ ಶಾಲೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯ / ಜಿಲ್ಲೆ / ಗ್ರಾಮ / ಶಾಲೆಯ

ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ / ರಾಜ್ಯ / ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸೀಮಿತ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಂಶಗಳೆರಡನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಹೊಸ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಎನ್.ಜಿ.ಓ) ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಹಯೋಗವನ್ನು ತಂದಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತದಿಂದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದಲಾಗುವುದು ಒಂದು ನಿಧಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ದೇಶವು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಹಂತಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ನೀಡಿದೆ ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮತೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈಡೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿ 1986ರ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಮಿತಿಗಳಿಗಿರುವ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ಪ್ರತಿ

ಪಾಲುದಾರನು ಯು.ಇ.ಇ. ನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಶಿಕ್ಷಣ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿ 1986ರ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗಳು (ವಿ.ಇ.ಸಿ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೇರ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಈ ನೀತಿಯು ಮನಗಂಡಿದೆ. ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ (POA) 1992, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಗು ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

7.2.2. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಅನುಭವ :

ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಯಾವ ಸಮಾಜದ ಭಾಗವಾಗಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಿ. ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಹು ಪದರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ವಸತಿ, ನೀರು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ವಿದ್ಯುತ್, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

73 ಮತ್ತು 74ನೇ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಂಜಸವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿವೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ, ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಧ್ವನಿ ನೀಡಿದೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಅನುಭವಗಳು ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ :

- ಐಸಿಡಿಎಸ್ ಅನುಭವವು 0-6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಅನನುಕೂಲ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

- ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಾಗ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆಂದು, ಅದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿದೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ವಿಷನ್ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.
- ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಾಗ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆಂದು, ಅದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿದೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಿಷನ್ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.
- ನವೆಂಬರ್ 1994 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (DPEP) ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇದೇ ತಂತ್ರವನ್ನು UEE ಯನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಡಿ.ಐ.ಇ.ಟಿ.ಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಯೋಜನಾ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೃತ್ತಿಪರರ ಮತ್ತು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯಿತಿ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ನರಂತರವಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಆರಂಭಿಕ ಬಾಲ್ಯದ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (ECCE) ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇ.ಸಿ.ಸಿ.ಇ. ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬುನಾಧಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಯುಇಇ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಶಾಲಾಪೂರ್ವ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ, ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ,

ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್. ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಮನ್ನಣೆಗಳಿಸಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಸಕ್ರೀಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ :

- ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು,
- ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಗಳು
- ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರ ವಾರ್ಡ್ / ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗಳು
- ಪಾಲಕ-ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಘಗಳು
- ಮಾತೃ-ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಘಗಳು
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ತಳಮಟ್ಟದ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-1

1. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಎಂದರೇನು ?

2. ಯುಇಇ ಗಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ತಂತ್ರವನ್ನು ಏಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ?

7.3 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆ :

ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಕೊರತೆಯು ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿಫಲವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದ, ಜನರ ನಿಕಟ

ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಸಕ್ರಿಯ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು “ತಳಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆ” ಅಥವಾ “ಮೈಕ್ರೋ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಎಂದರೆ (ಎ) ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು, ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (ಬಿ) ಲಭ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವಿಕೆ (1) ವಸ್ತುಗಳು (2) ಸಹಕಾರ ಕ್ರಮ (3) ಸಹಕಾರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು (ಸಿ) ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಯೋಜನೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆ.

7.3.1 ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು ?

ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಎಂದರೆ :

- ಅಗತ್ಯವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅಥವಾ ಜನರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು / ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದು.
- ಯೋಜನೆಯು ಒಟ್ಟಾರೆ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
- ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದು, ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.

7.3.2 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ :

ಒಂದು ವಾಸಸ್ಥಳದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಶಾಲೆಗಳು ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ಮಾಲೀಕತ್ವ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾತ್ರ ಪೂರೈಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳಾ ಗುಂಪುಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಲುದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಪಾಲುದಾರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಮಾಜದ ಅನನುಕೂಲಕರ ಗುಂಪು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

7.3.3 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಗಳು :

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ :

I. ಸಮುದಾಯದ ಸಬಲೀಕರಣ

- ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ (VEC), ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿ (SMC) ತಾಯಂದಿರ - ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಘ (MTA) ಇತ್ಯಾದಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು RTE ಯ ಅವಕಾಶಗಳು, ಜನರ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜಾಗೃತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ :
  - ಮೀನಾ ಕ್ಯಾಂಪೇನ್
  - ತಾಯಿ-ಮಗಳ ಮೇಳ
  - ಮಹಿಳಾ ಸಮ್ಮೇಳನ
  - ಕಿಶೋರಿ ಮೇಳ
  - ಬಾಲ, ಶಿಶು ಮೇಳ
  - ಪ್ರಭಾತ್ ಫೆರಿಸ್
  - ದಾಖಲಾತಿ ಆಂದೋಲನ
  - ಸಮುದಾಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ / ವಾರದ ಸಂತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು - ದಾಖಲಾತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಡ್ರಾಪ್ ಔಟ್ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು, ಶಾಲಾ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಶಿಕ್ಷಣ, ಎಸ್ಸಿ/ಎಸ್ಸಿ/ಓಬಿಸಿ ಗಳಂತಹ ಅನನುಕೂಲವಾದ ವಿಶೇಷ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿತವಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು, ಅಲೆಮಾರಿ / ಗ್ರಾಮೀಣ ಗುಂಪುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

II. ಯೋಜನಾ ತಂಡಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ :

ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಮಾತ್ರ ಯೋಜನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. UEE ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶದ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಲು ಒಂದು ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿ, ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲುದಾರರು ಭಾಗಿಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮಾಲಿಕತ್ವ ಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯೋಜನೆಗೆ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂವಹನವು ಪ್ರತಿ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ವಿದ್ಯಾವಂತರು; ಕೆಲವರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿರಬಹುದು; ಕೆಲವು ಯುವಕರು ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬಹುದು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಪರಿಣತ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುವವರಾಗಿರಬಹುದು, ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು; ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು ವಿದ್ಯಾವಂತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು -

- ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಬಲಪಡಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಡ್ರಾಪ್‌ಔಟ್, ವಲಸೆ, ಹೊರಗಿಡುವಿಕೆ ತಡೆಯಲು ಸಮುದಾಯದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರವಾಗಿ ಪಾಲುದಾರರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪದವರೂ ಇರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಹೇರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸದಸ್ಯರು ತಂಡದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ

ಬೆಂಗಳ ನೇಡುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಇದು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ, ಕೋರಿ ಯೋಜನೆ ತಂಡವು ಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಯಾಗಿರಬೇಕು.

III. ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ :

ಯೋಜನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಡಬಲ್ಲವು' ಆಗಿರಬೇಕು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪು ತಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸದಂತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯೋಜನೆಗೆ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗಿರುವ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮುಖವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಲು ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡಗಳ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಅನೇಕ ಜನರು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವು ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವು ಶಾಲೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬೇಕು, ಗ್ರಾಮದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬೇಕು.

ಆದ್ದರಿಂದ, SSA ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಎರಡು-ಮೂರು ಸುತ್ತುಗಳ ಓರಿಯಂಟೇಶನ್ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು, ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಬೇಕು. ಕ್ಲಸ್ಟರ್ / ಬ್ಲಾಕ್ / ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿರಬೇಕು.

IV. ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ :

ಪ್ರವೇಶ, ದಾಖಲಾತಿ, ಉಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ, ಬ್ಲಾಕ್ ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸುವುದು ಈ ಹಂತದ ಕಾರ್ಯ. ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು/ಗಳಿಗೆ

- ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿರಬಹುದು
- ನೀತಿ ಬದಲಾವಣೆ ಅಗತ್ಯವಿರಬಹುದು
- ನೀಯಮಾವಳಿಗಳ ಅಪ್‌ಡೇಟ್ / ಅಪ್‌ಸ್ಟೇಲಿಂಗ್ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.
- ಸಹಯೋಗ ಕ್ರಮದಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಾಮಗಳು, ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಇತರರಿಗಿಂತ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು ಅತಿ ತುರ್ತಿನವು ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಡಬಹುದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯತೆ ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಾಹಿತಿ ಕಣದ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರ್-ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು, ಸೂಕ್ತ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

V. ಮಾಹಿತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯ ಮೂಲಗಳು :

ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾಲಮಿತಿಯೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆದೇಶ ಹೊಂದಿವೆ. ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಟು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ -

- 14 ವರ್ಷದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು (ಬಾಲಕರು ಮತ್ತು ಬಾಲಕಿಯರು)
  - ದಾಖಲಾದವರು, ದಾಖಲಾಗದವರು, ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದವರು,

- ಸರ್ಕಾರಿ, ಅನುದಾನಿತ / ಅನುದಾನಿತವಲ್ಲದ, ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ / ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯದ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ,
- ಎನ್.ಜಿ.ಓ. ಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಾಲೆಗಳು,
- ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು,
- SC/ST, ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಅತೀ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಾಂಗದ ಮಕ್ಕಳು
- ಅಂಗವೈಕಲ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು
- ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು
- ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಿಂಸಾಚಾರ / ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಲಿಪಶುವಾದ ಮಕ್ಕಳು
- ವಲಸಿಗ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು
- ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು
- ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ / ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು
- ಕೈದಿಗಳು / ವೇಶ್ಯೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು
- ಇತರ ಅನನುಕೂಲಕರ ಮಕ್ಕಳು

ಈ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ, ಶಾಲಾವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ತರಬಹುದಾದ ಗುರಿ - ನಿಗದಿತ ಗುಂಪನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಿತ ವಯಸ್ಸಿನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಿ, ಮಾಹಿತಿಯು ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಟ್ರಾಕ್ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಯೋಜನೆ ಅನುಕೂಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಹುತೇಕ ಮೇಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯು ಶಾಲೆಗಳು / ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಬಳಿ ಸಹ ಇರುತ್ತದೆ. VEC ಮತ್ತು SMC ಗಳು ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ದಾಖಲೆ ಪುಸ್ತಕದ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತವಾದ ನವೀಕರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪಾತ್ರ ಹೊಂದಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಯ ಲಭ್ಯತೆಯ ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಕಲನದ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ, ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು, ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ, ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ದತ್ತಾಂಶ ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ

ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೂ ಕೂಡ ದತ್ತಾಂಶ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನೆ-ಮನೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ದತ್ತಾಂಶವು ವಾಸಸ್ಥಳ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮನೆ-ಮನೆಯ ಮಾಹಿತಿಯು ಆವಾಸಸ್ಥಳದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಲಹೆ ಮಾಡಲಾದ ಒಂದು ಸ್ವರೂಪದ ರಚನೆಯನ್ನು ಸಹ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆವಾಸಸ್ಥಳದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ, ಇದನ್ನು ಗಣಕೀಕೃತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಆವಾಸಸ್ಥಳದ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗೆ ಬಳಸಬೇಕು. ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟ ಮನೆಯ DCF ಗಳನ್ನು ವಿಲೇಜ್ / ವಾರ್ಡ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ (VER / WER) ಎಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು VEC ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ, ನಂತರ ಪ್ರತಿ VEC ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

VI. ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಯೋಜನೆ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು :

ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ -

- ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾಖಲಾತಿ, ಡ್ರಾಫ್ಟಿಂಗ್, ಉಳಿಕೆ, ಉತ್ತೀರ್ಣದರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅನುಪಾತಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದರಿಸುವುದು.
- ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದು.
- ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹಂತಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು / ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡುವುದು.
- ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುವುದು

- ಪ್ರತಿ ಖರ್ಚಿನ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು.
- ಯೋಜನೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾ ತಾರ್ಕಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ (ನಮೂನೆಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿ), ಕ್ರಿಯೆಯ ತಾರ್ಕಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಪ್ರತಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಮಯ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ, ಬಜೆಟ್, ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಠದ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಯೋಜಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ತರಗತಿಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು. ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು :

- (i) ತರಗತಿ ಪರಿಸರ (ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇರಿದಂತೆ)
- (ii) ತರಗತಿ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ (ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಿನ್ಯಾಸ, ಭೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಗುಂಪುಗಳ ಸಂಘಟನೆ, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತತೆ)
- (iii) ಶಿಕ್ಷಕರ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಪಾತ
- (iv) ಭೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು
- (v) ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ
- (vi) ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (ಶಾಬ್ದಿಕ / ಅಶಾಬ್ದಿಕ)
- (vii) ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ಭೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
- (viii) ನವೀನ, ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಭೋಧನಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ.
- (ix) ಪೋಷಕರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ, ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸ್ನೇಹಿ ಜನರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಲಿಕೆಯ ಪಠ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಪಠ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಎಲ್ಲಾ ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕೆಯು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿಸರ್ಗ-ನಡಿಗೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಜೆಟ್‌ನ ಅವಕಾಶ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿರಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ, ಶಾಲೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರೀಡೆ, ಯೋಗ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಆರೋಗ್ಯ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಉದ್ಯೋಗಗಳು - ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜೀವನ ಕೌಶಲಗಳು - ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹವುಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಶಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವೃತ್ತಿ ನಿತರರು, ರೈತರು, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ದೈಹಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಭೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಟದ ಮೈದಾನ, ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಯೋಗ ಶಿಕ್ಷಣ, ನಾಟಕದ ಉಪಕರಣಗಳು, ಅಂತರ್-ಶಾಲಾ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಬಜೆಟ್‌ನ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

1986ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ನಂತರ ಹಲವು ನವೀನ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಂದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ - ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಖ್ಯೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಬಿಹಾರ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಯು.ಪಿ. ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳು. ಈ ನವೀನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ TLM ಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ TLM ಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಲಭ್ಯತೆ, ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು, ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಮತ್ತು ತಯಾರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ.500/- ರಂತೆ ನೀಡುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಇವುಗಳನ್ನು ಯೋಜನಾ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಗು-ಸ್ನೇಹಿ ಶಾಲಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ನಾಗರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಯ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲದ (ತಗ್ಗಿನ ಪ್ರದೇಶ, ಹೆದ್ದಾರಿ, ನದಿ/ಕೊಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರ, ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಡದ ವಿದ್ಯುತ್ ಮಾರ್ಗಗಳ ಕೆಳಗೆ ಇರಬಾರದು) ಒಂದು ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸುಲಭ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಶಾಲೆಯ ಕಟ್ಟಡದ ವಿನ್ಯಾಸವು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರಬೇಕು. ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳ ಒಳಭಾಗವು ಸಾಕ್ಷು ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಶೇಖರಣೆ, ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಗೆ ಜಾಗವಿರಬೇಕು. ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಡೆಗೋಡೆ ಮುಕ್ತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾದ ರ್ಯಾಂಪ್, ಕೈಹಿಡಿಗಳನ್ನು (ಹ್ಯಾಂಡ್ ರೇಲ್) ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಗೂ ಶೌಚಾಲಯ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್, ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಮತ್ತು ಆಟದ ಮೈದಾನಗಳು ಅಗತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಶಾಲಾ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮನೆ ಇರಬೇಕು. (ಕೊಠಡಿಗಳು, ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಆಸನ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಶೇಖರಣಾ ಜಾಗಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಮುಂತಾದವು). ಬಳಸಬಹುದಾದ, ಸಣ್ಣ / ಪ್ರಮುಖ ರಿಪೇರಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಂದಾಜುಮಾಡಿ, ಯೋಜನಾ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಜೆಟ್ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ಮಾಣದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು, ಘಟಕವೆಚ್ಚ, ನಿಧಿಯ ಹರಿವು, ಸಮುದಾಯದ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಆಯ-ವ್ಯಯ ದಾಖಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಇವು ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ 'ಸಮುದಾಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೈಪಿಡಿ' ಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಇರಬೇಕು, ಹಾಗೂ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಯಾವ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತೋರಿಸುವುದು ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರಡು ಯೋಜನೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು :

- ಸಂದರ್ಭ/ಹಿನ್ನೆಲೆ /ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಮಾಹಿತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಮಸ್ಯೆ
- ಉದ್ದೇಶಗಳು
- ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ
- ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಅಗತ್ಯ
- ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ
- ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ / ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ತಂತ್ರ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ಮಾಡ್ಯೂಲ್ / ಕೈಪಿಡಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಟ್ರಾಕ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನೆಗಳು
- ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಹೊಸ ಕೆಲಸ
- ದಾಖಲೆ / ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾದ ವರದಿಗಳು
- ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ತಪಾಸಣೆ (ಆಡಿಟ್)
- ಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ನಿಗದಿಮಾಡಿದ ಬಜೆಟ್ ಹಣ
- ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಪಾಲಿಗಳ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸ್ಥಿತಿ.
- ಹಣಕಾಸಿನ ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗದೇ ಉಳಿದ ಹಣ (ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಅನುದಾನ)
- ಹಿಂದಿನ ಯೋಜನಾ ಅವಧಿಯಿಂದ ಈ ಅವಧಿಗೆ ಬಂದ ಖರ್ಚಾಗದೇ ಉಳಿದ ಅನುದಾನ (ಪುನರಾವರ್ತಿತವಲ್ಲದ)
- ಪ್ರಸ್ತುತ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬಜೆಟ್‌ನ ಹೇಳಿಕೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿಗದಿತ ಮಾನದಂಡಗಳ ಪ್ರಕಾರವೇ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಲ್ಲದೇ, ಯೋಜನಾ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು - ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವರದಿಗಳು, ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನ ವರದಿ, ರಾಜ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಮತಿಗಳು, ನೀತಿಗಳು-ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ರೂಢಿಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಯೋಜನೆ ಸಭೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು, ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳು ಮುಂತಾದ ಕೋರ್ ಯೋಜನಾ ತಂಡವು ಪಾಲುದಾರರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಗೆ ಶಾಸನ ಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿರಬೇಕು.

ಬಾಟಮ್-ಅಪ (Bottom up) ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆ - ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನಿತ /ಅನುದಾನರಹಿತ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಒಂದು ಆವಾಸಸ್ಥಳ (habitation) ದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಶಾಲೆಗಳ ಯೋಜನೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾದವು ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆವಾಸ ಸ್ಥಳದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರದ ನೆರವು ಬೇಕಿರುವ ಶಾಲಾ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ UEE ಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-2

1. ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು ? ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು ?

2. UEE ಗಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ?

3. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಹಂತಗಳು ಯಾವುವು ?

7.3.4 DEO, DRC (DIET), BEO ಗಳು, BRC ಗಳು ಮತ್ತು CRC ಗಳ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು.

DEO, DRC (DIET), BEO ಗಳು, BRC ಗಳು ಮತ್ತು CRC ಗಳ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತಿರುತ್ತವೆ :

A) ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟ :

ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧಿಕಾರಿ (DEO) ಯೋಜನೆ, ಅನುಷ್ಠಾನ, ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು :

- ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಸಕ್ರಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು.
- ಎಲ್ಲಾ ಆವಾಸಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಶಾಲಾ ಸೌಲಭ್ಯದ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.
- ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ / ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ PRI ಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು (ಉದಾ : ವಲಸಿಗ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಎಸ್ಸಿ / ಎಸ್ಪಿ / ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಮಕ್ಕಳು, ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು) – ಇವರಿಗೆ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮಾದರಿಯ) ಅಥವಾ ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವುದು.

- 18 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಜನ್ಮ ನೋಂದಣಿ ಪ್ರಚಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ದಾಖಲೆ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಖಾಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ಮಾಡುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಅಗತ್ಯವಿರುವಡೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರ-ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಟಿ.ಎಲ್.ಎಂ. ಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಶಾಲೆ ನೀಡಲಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸನಿವಾಸ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಅವರ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.
- ಶಾಲಾ ಪರಿಸರವು ಮಗುಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಭೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಎಸ್ಸಿ /ಎಸ್ಪಿ /ಅಲೆಮಾರಿ ಬುಡಕಟ್ಟರಟು, ಒ.ಬಿ.ಸಿ., ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಮಕ್ಕಳು, ಬಾಲಕಿಯರು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರು - ಹೀಗೆ ಅನನುಕೂಲ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರವೇಶಶಾತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು.
- PRI ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕುಂದು-ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣಾ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಡಿಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊರಗಿಡುವಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು.
- ದಾಕಲಾತಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ, ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ತಜ್ಞರು, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಹೆತ್ತವರು,

ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.

- ವರ್ಷಾಂತ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ, ಯಾವುದೇ ದಂಡನೆ, ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಗದಂತೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗದಂತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.

ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಾಮಗಳು, ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ, DEO ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ - ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆದುಹೋಗುವ ದೂರದ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಲಭ್ಯತೆ ಹಾಗೂ - ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ 'ಸ್ಕೂಲ್ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್' ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಲು ಇದು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-3

1. ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಎಂದರೇನು ? UEE ಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಹೇಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು ?

2. UEE ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಡಿ.ಇ.ಒ. ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.

B) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ :

ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಶಾಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಶಾಲೆಯು ಇರಬಹುದು, ಮಕ್ಕಳು ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು; ಹಲವು

ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇರಬಹುದು, ನಂತರ ಬಿಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅವರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಬಹುದು. ಶಾಲಾ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು / ಅಥವಾ ಲಾಜಿಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೇವೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ ಅಥವಾ ಅಂತರವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ನೀಡುವುದು.

ಶಾಲಾ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ :

- (i) ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಕಟ್ಟಡ
- (ii) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಲಾ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್‌ಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ
- (iii) ಶಾಲಾ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ನಡೆಸಲು ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ.
- (iv) ಹಳ್ಳಿಯ ಕರಡು ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿ
- (v) ಮನೆ-ಮನೆ ಸಮೀಕ್ಷೆ
- (vi) ವಿವಿಧ ಮನೆಗಳಿರುವ ಅಂತಿಮ ನಕ್ಷೆಯ ತಯಾರಿ, ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವರ ದಾಖಲಾತಿ ಸ್ಥಿತಿ.
- (vii) ಗ್ರಾಮ / ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ತಯಾರಿ
- (viii) ಜನರಿಗೆ ಮ್ಯಾಪ್‌ನ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- (ix) ಜನರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

ಶಾಲೆಯ ನಕ್ಷೆ ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರ (DRC) ಅಗತ್ಯ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಯು.ಇ.ಇ. ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಬಜೆಟ್ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಹಲವು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಕ್ರಮಗಳಷ್ಟೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲ, ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ UEE ನ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

C) ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು :

DIET ಮತ್ತು DPEP ಗಳು ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಘಟಕವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ನೋಟ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಘಟಕವು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ನೆರವನ್ನು ಕ್ಲಸ್ಟರ್ & ಬ್ಲಾಕ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

D) ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ / ಅಪ್ರೈಸಲ್ :

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ “ಅಪ್ರೈಸಲ್” ಎಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರೈಸಲ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ :

- ಒದಗಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯು ನೈಜವಾಗಿದೆಯೇ ?
- ಅಗತ್ಯತೆಗಳ ಸಮರ್ಥನೆ ಸರಿಯೇ ?
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು UEE ನ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ತುಂಬುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೇ ?
- ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು ಕಾಲಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕವೇ ?
- ಉದ್ದೇಶಿತ ಯೋಜನೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಾಗುವವೇ?
- ಸವಾಲು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳು ಯಾವುವು ?

ಧನಾತ್ಮಕ “ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ” ಪಡೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಕರಡು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹಣಕಾಸು, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಭಾಗಶಃ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಮೋದಿಸಬಹುದು, ಅಥವಾ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಕೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಗುರಿಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ನಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಅನುಮತಿಸಬಹುದು, ಜಿಲ್ಲಾ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಶಾಲಾ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಯಾರಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಖಾಸಗೀ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಎನ್.ಜಿ.ಓ. ಗಳ ಸಹಯೋಜದೊಂದಿಗೆ ಡಿ.ಇ.ಓ. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

E) ಅನುಷ್ಠಾನ :

ಜಿಲ್ಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ VEE ಗಾಗಿ ಯೋಜಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಆರಂಭ ಮಾತ್ರ. ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾರ್ಯವು ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಬ್ಲಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೋಷಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, N.G.O ಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು UEE ಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಲಿವೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧಿಕಾರಿ (ಬಿ.ಇ.ಓ) ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಬ್ಲಾಕ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹೊಸ ಬೋಧನಾ - ಕಲಿಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಶಾಲೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೇ, ಪ್ರತಿ 15 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. BRC ಮತ್ತು CRC ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು :

- ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ
- ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-4

1. ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ದತ್ತಾಂಶ ಮೂಲಗಳು ಯಾವುವು ?
2. ಒಂದು ಯೋಜನೆಯ ಅಪ್ರೈಸಲ್ ಎಂದರೇನು ? ವಾರ್ಷಿಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಅಪ್ರೈಸ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?

UEE ಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರವು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ :

ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರಂತರ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯ ಕಷ್ಟ. ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯ. UEE ಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹಿಮದಿನ ದಿನಗಳಿಂದ ಇದು ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬೆಂಗಲ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ (N.G.O.s) ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿವೆ.

ವಿಶಾಲ ನೀತಿಯಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ N.G.O ಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಡೇ-ಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್, ಮೊಬೈಲ್ ಕ್ರೇಚಸ್, ಬಾಲವಾಡಿ ಚಾರ್ವಾಹ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ-ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪಾಲುದಾರರೆಂದು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ, NGO ಗಳೊಂದಿಗಿನ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವು, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು. NGO ಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಮೂರು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ :

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನೇರ ಹಣದ ಮೂಲಕ; ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣದ ಮೂಲಕ; ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಹಣದ ಮೂಲಕ.

RTE ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ NGO ಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ :

- ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
- ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು, ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- UEE ಯ ಸಂಶೋಧನೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ
- ನವೀನ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ (Pedagogy) ದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವುದು.
- ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿ ಕಾಳಜಿಗಳು
- CWSN ಶಿಕ್ಷಣ
- ವಕಾಲತ್ತು, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
- ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ.

7.3.4.1. ಶಾಲೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ :

ಸಮುದಾಯದ ಪಾತ್ರ :

VEC/WEC ಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ಹಳ್ಳಿಯ / ವಾರ್ಡ್‌ನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯು ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ :

- ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರಬೇಕು.
- ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಅನನುಕೂಲ ಗುಂಪುಗಳ ಮಕ್ಕಳ ದಾಖಲಾತಿ, ಉಳಿಕೆ
- ಮಕ್ಕಳು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು
- ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆ ಗಳಿಸಬೇಕು
- ಅವಕಾಶವಿರುವೆಡೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಆಗಬೇಕು
- ಶಾಲಾ ಸಮಯವನ್ನು ವಿ.ಇ.ಸಿ. ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ನಿಧಾರ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಶಾಲಾ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು.
- ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಬೇಕು
- ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು

- ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಟಿ.ಎಲ್.ಎಂ. ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ತರಗತಿ ಬೋಧನೆಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕು.

ಬಿ.ಇ.ಒ. ಪಾತ್ರ :

ಬ್ಲಾಕ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಆಫೀಸರ್ (ಬಿ.ಇ.ಒ.) ಸಹಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು :

- ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಿಗೂ (ಅನುದಾನ ರಹಿತ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಭೇಟಿ ಮಾಡುವುದು.
- ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು.
- ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಶೌಚಾಲಯಗಳ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡುವುದು.
- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು.
- ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತು-ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ DEO ಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು.
- ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಮಾಹಿತಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು, ಕ್ಲಸ್ಟರ್‌ಗಳು, ಎಸ್ಸಿ, ಎಸ್ಪಿ, ಓ.ಬಿ.ಸಿ. ಮಕ್ಕಳು, ಹುಡುಗಿಯರು, ಶಾಲಾ ಹೊರಗಿನ ಮಕ್ಕಳು, ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವುದು.
- ಶಾಲಾ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ಮೇಲಿನ ಅಂಕಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಬಜೆಟ್ ತಯಾರಿಸಲು ಆಧಾರವಾಗಿ ಕೂಡ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-5

1. 'ಸಾರ್ವಜನಿಕ-ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ'ದ ಅರ್ಥವೇನು? ಇದು ಏಕೆ ಅಗತ್ಯ?

2. UEE ಯಲ್ಲಿ NGO ಗಳು ಹೇಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು ?

3. UEE ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ DEO ನ ಪಾತ್ರವೇನು ?

7.4 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ವಿಷಯಗಳು

7.4.1 ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು :

ಯುಇಇ ಯಲ್ಲಿನ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕು, ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯು ಅದರ ಪ್ರವೇಶಾತಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಒಂದು ಸರಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬಹುದು. ನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ನಿಧಿ ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯತೆಯ ಭಾಗಶಃ ತಡೆಹಿಡಿಯುವಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಅಗತ್ಯವಾದರೆ, ಕಾನೂನು ಈ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಮತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏನಾಗುತ್ತಾರೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಸಮತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುವುದನ್ನು ಕಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅಸಮಾನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಆಡಳಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಧನ ಸಹಾಯವು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಯಾವ ಭರವಸೆ ಇದೆ?

- ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ?
- ಹಣದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ?
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು ?
- ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆದಾಯ ತಂದುಕೊಡುವ ತೆರಿಗೆ ಆಧಾರ ವಿದೆಯೇ ?
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣಕಾಸಿನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಿಟ್ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?

7.4.2 ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ :

ಆರ್.ಟಿ.ಐ. ಕಾಯಿದೆಯು ಶಿಕ್ಷಕ ಹುದ್ದೆಗಳ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ, ನೇಮಕ, ಉಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಡ್ತಿ ಇವು ಸಂಭಾವ್ಯ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತವೆ. ಯು.ಇ.ಇ.ಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ, ನಾವು ಈ ಆಡಳಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ . ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಎನ್.ಸಿ.ಟಿ.ಇ. ಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರವು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬಹುದು ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜಿ ಇಲ್ಲ. ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ, ಏಕ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಖಾತರಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಶೇ.50 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು

ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಎನ್.ಜಿ.ಒ. ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೇತನ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯು ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

7.4.3 ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಪಾತ್ರ :

ನೀಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯು ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುದಾನರಹಿತ ಶಾಲೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಮಾನ್ಯತೆ ದಿನಾಂಕದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಒಂದು ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು.

- ಶೇ 75 ರಷ್ಟು ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಸದಸ್ಯರು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರು / ಪೋಷಕರೇ ಆಗಿರಬೇಕು.
- ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಯ ಶೇ 25 ಸದಸ್ಯರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ:
- ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಇವರನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದ ಸದಸ್ಯರು, ಆ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು – ಇದನ್ನು ಅವರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಉಳಿದ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ – ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು / ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಮಿತಿಯ ಪೋಷಕರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ :

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಈಗಾಗಲೇ ಘಟಕ-3 ರಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಈ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ :

- ಬದುಕುವ
- ಕುಟುಂಬ
- ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
- ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ದುರ್ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ
- ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ
- ಘನತೆ ಮತ್ತು ಗೌರವ

- ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ
- ವಸತೆ, ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಬೆಳೆಸುವ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳು.
- ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಉಪಕರಣಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು
- ಉಚಿತ ಸಮವಸ್ತ್ರ, ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ
- ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ
- ಮನರಂಜನೆ ಮತ್ತು ವಿರಾಮ

ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ, ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ - ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಮೇಲಿದೆ.

ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಯಿಂದ ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿ :

ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷಾಂತ್ಯದ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಮುಂಚೆ ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಶಾಲಾಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮೂರು ವಾರ್ಷಿಕ ಉಪಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ - ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ತರಗತಿವಾರು ದಾಖಲಾತಿ ಅಂದಾಜು, ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿಷಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಅರೆಕಾಲಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿದಂತೆ) ಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತರಗತಿ 1 ರಿಂದ 5 ಮತ್ತು 6 ರಿಂದ 8 ಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿತ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ವಿಂಗಡಿಸಲಾದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು, ಉಚಿತ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಮವಸ್ತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು.

ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ.ಯ ಪಾತ್ರ :

ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿ ಮಗುವೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷಣದಂತೆ ಎಸ್ಸಿ, ಎಸ್ಸಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ವಿಕಲಾಂಗ ಮಕ್ಕಳ ಇಲಾಖೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೂಲಿ ಸಿಗುವ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಗಟವಾಗಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿಂದನೆ, ದೈಹಿಕ ಕಿರುಕುಳಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-6

1. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯಾರು ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ?
_____
_____
_____
2. ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಯೋಜನೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ?
_____
_____
_____
3. ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಯಾವುವು ?
_____
_____
_____
4. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ಯಾವುವು ?
_____
_____
_____

7.5 ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆ 2009ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆ :

ಆರ್.ಟಿ.ಇ. 2009ರ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ, ಯು.ಇ.ಇ. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕೆಲವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಗೂ ಮುಂಚೆಯೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ರಾಜ್ಯ / ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಇತರ ಶಾಲೆಗಳು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಫಾರ್ಮ್-1 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಮಾವಳಿಗಳು, ಮಾನ ದಂಡಗಳು ಮತ್ತು ಷರತ್ತುಗಳ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಿರುತ್ತದೆ.

- ಎ) 1860ರ ಸೊಸೈಟೀಸ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಆಕ್ಟ್‌ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿತ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ದಿಂದ ಈ ಶಾಲೆ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.
- ಬಿ) ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಗುಂಪು/ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಘ/ ಇನ್ನಿತರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.
- ಸಿ) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ.
- ಡಿ) ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡ/ಗಳು ಮತ್ತು ಮೈದಾನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇ) ರಾಜ್ಯ / ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಪಾಸಣೆಗೆ ಶಾಲೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಎಫ್) ಈ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ.
- ಜಿ) ಇಂತಹ ವರದಿ-ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ DEO ಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯ/ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಮಾನ್ಯತೆಯ ಸಂಬಂಧಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಮಾಡೆಲ್ ನಿಯಮಗಳ ಪಾರ್ಟ್-4 ವಿಭಾಗ 7(1,2,3) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರಿ, ಅನುದಾನಿತ ಮತ್ತು ಅನುದಾನರಹಿತ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಅನನುಕೂಲಕರ ಗುಂಪಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಮತ್ತು / ಅಥವಾ ಮಾನ್ಯತೆ ಹಿಂತೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಾರದು, ಅಥವಾ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಡೆಯುವ ತರಗತಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳ / ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯಬಾರದು, ಯಾವುದೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ನೋಡಬಾರದು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಸಮವಸ್ತ್ರ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಐ.ಸಿ.ಟಿ. ಸೌಲಭ್ಯ, ಪಠ್ಯೇತರ-ಕ್ರೀಡೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೂಡಾ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು.

NCTE, NCERT, SCERT ಗಳು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಅರ್ಹ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಯು ಅಮಾನ್ಯತೆಗೊಳಪಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಥವಾ ಅರ್ಹತೆ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಗತ್ಯತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲಾವಕಾಸ ನೀಡಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅದು ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ವರ್ಷದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷ ಮೀರಬಾರದು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯದ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಂಬಂಧಿತ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ನೇಮಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೈಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ / ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲೇಬೇಕು. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯು ಅರ್ಹತೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-7

1. ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಯ ಮಾನ್ಯತೆಗಾಗಿ ಇರುವ ಸಂಬಂಧನೆಗಳು ಯಾವುವು ?

2. ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನರಹಿತ ಶಾಲೆಯು ಅನನುಕೂಲಕರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಏಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ?

3. ಒಂದು ಶಾಲೆಯು ಒಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಾತಿ ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದೇ ?

4. ಕೇವಲ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ / ಅರ್ಹ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಶಾಲೆಯು ಏಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ?

7.6 ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ಗಳು:

ಯು.ಎಸ್. ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ (UNDP) “ಸಾಮರ್ಥ್ಯ”ವನ್ನು (Capacity) ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ – “ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಮಾಜಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಸಶಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ”. “ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ” ಎಂಬ ಪದವು ಮಾನವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು – ನೀರು, ಕೃಷಿ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಸಮುದಾಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಗುಂಪುಗಳಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪೂರೈಕೆದಾರರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಮಿಷನ್ (Mission) ಅನ್ನು ತಾವೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆಂತರಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ರಚನೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆ, ಮಾಹಿತಿ-ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿವೆ.

7.6.1 UEE ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು (ICT):

ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿದ್ದು, ಯು.ಇ.ಇ. ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂವಹನ ಮಾಡಲು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು,

ನಿರ್ವಹಿಸಲು, ವಿತರಿಸಲು ಮತ್ತು ಬಳಸಲು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆನ್‌ಲೈನ್ (online) ನಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ಮಾಡುವ, ಸಹಯೋಗ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ (Schoolnet) ಗೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ICT ಗಳೆಂದರೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಜಾಲಗಳು, ಅಂತರ್ಜಾಲ, ಟೆಲಿಫೋನ್‌ಗಳು, ಟಿ.ವಿ., ರೇಡಿಯೋ, ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳು, ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಅಥವಾ ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಇತರ ಸಾಧನಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯು PDA ಗಳು (Personal Digital Assistants), ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್‌ಗಳು).

ICT ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಜಾಲಗಳ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಕೈಗೆಟುಕುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ಇಲ್ಲದವರು ಕಡಿಮೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ITC ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ICT ಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಅವಕಾಶದ ವಿದ್ಯಮಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ “ಡಿಜಿಟಲ್ ವಿಭಜನೆ” ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ICT ಬಳಕೆಯ ಮೂರು ಜಾಲಕರೆಂದರೆ ಭಾಷೆ (ಇಂಟರ್ನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ), ಸಾಕ್ಷರತೆ (ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ), ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ (ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಮಟ್ಟ), ಜ್ಞಾನ ಸಮಾಜಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನುರಿತ ಭಾಗಿದಾರರನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡುವ ಮಾಧ್ಯಮವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ, ICT ಬಳಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಒಂದು ಜಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯೂ ಔದು. ICT ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನ / ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ, ಮಾಹಿತಿಯ ತರರಣೆ ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ UEE ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡದಾಗ, ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೊರತೆ) ಸಮತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೆಗೆಹರಿಸಲು ಅಥವಾ ಹೊಸದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಇರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಬೆಂಗಲಿಸಲು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ICT ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

7.6.2 ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಎಂದರೇನು ?

ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್‌ಗಳು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಪೋಷಕರು, ಶಾಲೆಗಳು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮಾಹಿತಿ & ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಶಾಲೆಗಳು, ಪೋಷಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. “ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್” ಎಂಬ ಪದವು ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಐಸಿಟಿ ಆಧಾರಿತ ಇ-ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹೆಸರಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್‌ಗಳು ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಒಂದು ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆ, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ (ಎನ್.ಜಿ.ಒ), ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿ ಅಥವಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಇರುವ ಪಾಲುದಾರರು UEE ಯ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಇದು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಅನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ / ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಆಗಿ ಅಭ್ಯೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ICT ಬಳಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಸ್ಕೂಲ್ ನೆಟ್‌ಗಳು ವಿವಿಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿ, ಪೂರಿಣಾಮಕಾರಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವೆಗಳ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಡೇಟಾಬೇಸ್ ಇಡುತ್ತವೆ.

7.6.3 ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್‌ನ ಕಾರ್ಯಗಳು :

ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು :

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸೇವೆಗಳು :

- ಕನೆಕ್ಟಿವಿಟಿ ಸೇವೆಗಳು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಗಳು / ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅಂತರ್ಜಾಲ ಸೇವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರಾಗಿ (ISP) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

- ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದು (ಸರ್ಕಾರದ ಧನ ಸಹಾಯದ ಮೂಲಕ, ದಾನಿ / ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ನಿಧಿ/ ದೇಣಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಖರೀದಿಸಿ)
- ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಸರಿಯಾದ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಸಲ್ಯೂಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

ವಿಷಯ ಸೇವೆಗಳು :

- ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಕಾಂಟೆಂಟ್‌ಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪೋರ್ಟಲ್ ಸೈಟ್ಸ್ (ಹುಡುಕತಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ)
- ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಆನ್‌ಲೈನ್ ವಿಷಯ
- ವೃತ್ತಿಪರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (ವಿಷಯ ತಜ್ಞರಿಂದ) ಅಥವಾ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟ (ಕಾರ್ಯನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ).

ಸಹಕಾರ ಯೋಜನೆಗಳು :

- ಆನ್‌ಲೈನ್ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಹಯೋಗ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ನಡೆಸುವುದು (ಮೂಲ / ಸ್ಥಳೀಕರಿಸಿದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆ).

ವೃತ್ತಿಪರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ :

- ICT ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಭೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ICT ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸೇವಾವಧಿ ತರಬೇತಿ (ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಏಕೀಕರಣ).

ಪ್ರಯೋಗ, ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ವಕಾಲತ್ತು :

- ಪೈಲಟ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ನಡೆಸುವುದು.
- ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು.
- ಪೈಲಟ್ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು.

- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು.

ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ :

- ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಹಿತಿ ನೆರವು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ನೀತಿ ಯಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ನೆರವು ಒದಗಿಸುವುದು.

7.6.4 ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ :

ಶಾಲೆಗಳ ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಗ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಮಾಹಿತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಭ್ಯತೆಗೆ ICT ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸ್ಕೂಲ್‌ನೆಟ್ ಶಾಲಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಆ ಶಾಲೆಯ ಪರಿಸರವೇ ಬದಲಾಗುವುದು. ICT ಕೌಶಲಗಳು ಇ-ಮೇಲ್ ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸುವಂತಹ ಮೂಲ ಕೌಶಲದಿಂದಿಡಿದು ಉನ್ನತ ಕೌಶಲಗಳಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸುವಂತಹ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (ಇದನ್ನು ಮಾಹಿತಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ). ಈ ಉನ್ನತ ಕೌಶಲಗಳು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.

7.7 ಹಣಕಾಸು ನೀಡುವ ಕ್ರಮ (Financing Pattern) :

SSA ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಯು.ಕೆ. ಯಿಂದ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ಪಡೆಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಪಡೆಯುವಾಗ ಕಾನೂನು ಒಪ್ಪಂದಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ವಿದೇಶಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ಪಡೆಯಲು ಶಾಲೆ, ಗ್ರಾಮ, ಬ್ಲಾಕ್, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ವೆಚ್ಚ ಹಂಚಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :

SSA ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ವೆಚ್ಚ ಹಂಚಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತು. ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ 9ನೇ

ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 85:15, 10ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 75:25 ಮತ್ತು ಆ ನಂತರ 50:50 ರ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. UEE ನ ಜಾರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೆಚ್ಚ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬರಹದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಇಂಪ್ಲಿಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೊಸೈಟಿ :

SSA ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುದಾನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸೊಸೈಟಿಯನ್ನು ಚಾರಿಟಬಲ್ ಸೊಸೈಟಿ ಎಂದು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಬೇಕು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು / ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಮೊದಲ ಕಂತು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ). SSA ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ 9ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 85:15, 10ನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ 75:25, ಆ ನಂತರ 50:50ರ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ನೆರವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (Mid-Day-Meal) SSA ನ ಭಾಗವಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಸಾರಿಗೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಿದರೆ, ರಾಜ್ಯವು ಆಹಾರ ಬೇಯಿಸುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲ ಭವನ್ ಮತ್ತು NCTE ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) 9ನೇ ಯೋಜನೆ ನಂತರ SSA ಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಗ್ರಾಮೋದಯ ಯೋಜನೆ, ಜವಾಹರ್ ಗ್ರಾಮ ಸಮೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆ, ಸುನಿಶ್ಚಿತ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆ, ಸಂಸದರು / ಎಂಎಲ್‌ಎಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನಿಧಿಗಳು / ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಹಣವನ್ನು ಶಾಲೆಗಳ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ದುರಸ್ತಿಗಾಗಿ, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಂಡಳಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ / ಶಾಲಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿ / ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ / ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಎನ್.ಜಿ.ಓ. ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಯೋಜನೆಯ ನಿಗದಿತ ಮಾನದಂಡದೊಳಗೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-8

1. UEE ಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿಯ ಹಂಚಿಗೆ ಹೇಗಿದೆ ?

---
2. UEE ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ನಿಧಿಯ ಒಮ್ಮುಖವು ಹೇಗೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ? ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ-1 :

ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹುಡುಗಿಯರ ದಾಖಲಾತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ:

ಚಟುವಟಿಕೆ-2 :

ಚಟುವಟಿಕೆ-1 ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಜೆಟ್ ತಯಾರಿಸಿ:

ನೀವು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಅನುಮೋದನೆಗೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೀರಿ ?

7.8 ಸಾರಾಂಶ :

ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ UEE ಯನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತಿರುವಿರಿ. UEE ನ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಏಕೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಶಾಲೆ, ಆವಾಸಸ್ಥಳ, ಗ್ರಾಮ, ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು, ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವವರು ಯಾರು, ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವುವು, ಅದು ಹೇಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ, ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು;

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು? ಒಂದು ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನಿತ / ಅನುದಾನ ರಹಿತ ಶಾಲೆಯ “ಮಾನ್ಯತೆ” ನೀಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾರದು; ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ಕಾಯಿದೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು “ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ವಿಧಾನ; ಮಗುವಿನ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾರದು ;

ಶಾಲೆ, ಬ್ಲಾಕ್, ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪಿಸಿಟಿ.ಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದೀರಿ.

7.9 ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗೆ ಸಲಹೆಗಳು :

Educational Planning and Management in Small States : Concepts and Experiences – By Godfrey Baldacchino, Charles Farrugia, Common Wealth Secretariat.

A Comprehensive Study of Education – By S. Samuel Ravi

<http://ssa.ap;nic.in>

<http://en.wikip;edia.org/wiki/sarva-shiksha-Abhiyan>

<http://www.educatikonforallinindia.com/page112.html>

<http://scertdelhi.info/>

7.10 ಘಟಕಾಂತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು :

1. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆ ಎಂದರೇನು ? ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾಲೀಕತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೈಕ್ರೋ-ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು (ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು) ಚರ್ಚಿಸಿ.
2. ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಮತ್ತು ಸಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಮತ್ತು ಸಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ.

ಅನುವಾದಕರು : (ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ)

ಸಿ. ಗುರುಸ್ವಾಮಿ

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಆರ್.ವಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 011.

c.guruswamy@yahoo.com